

ДНЕВНИКЪТЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

IX^{то} ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

(ТРЕТА РЕДОВНА СЕСИЯ).

XVIII заседание, Понеделникъ, 16-й Ноемврий 1898 год.

(Отворено въ 2 часътъ слѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на подпрѣдсѣдателя Христо Ивановъ.)

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Засѣданието се отвара.

Г-нъ секретарьтъ Козаровъ ще прочете списъка на г-да прѣдставителитѣ, за да се види: кой присѣтствува и кой отсъствува отъ днешното засѣдание.

Секретарь Никола Ив. Козаровъ: (Прочита списъка.) Отсъствуватъ г-да прѣдставителитѣ: Атанасъ Д. Шевкеновъ, Георги Губидѣльниковъ, Георги Клисурски, Григоръ Найденовъ, Грую Л. Груевъ, Даскалъ Димитръ Поповъ, Д-ръ Цони Тотевъ, Добри П. Бояджиевъ, Д-ръ Димитръ Теодоровъ, Данчо В. Пипмановъ, Янеко Ив. Жековъ, Иванъ Рѣзняковъ, Иванъ Грозевъ, Мехмедъ Али Султанъ-Герей Месудовъ, Никола Антикаровъ, Петко Вобевъ, Петко Катрановъ, Пантелей Наботковъ, Райко Йончевъ, Стефанъ Тацевъ, Саулъ Камбосевъ, Стефанъ Н. Консуловъ, Филипъ Атанасовъ, Христо Гендовичъ, Христо Неновъ и Юрданъ Йоновъ.

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Отъ 169 души народни прѣдставители, отсъствуватъ 26 души. Има, значи, нуждното число прѣдставители, за да можемъ да засѣдаваме и да пристѣпимъ къмъ разглеждане на въпроситѣ, положени на дневния редъ.

На дневния редъ за днешното засѣдание имаме:

I. Първо четение на законопроекта за измѣнение и допълнение Закона за тютюня, и

II. Доклада отъ парламентарната комisia за реформи, въ свѣръзка съ бюджета.

Прѣди, обаче, да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, има да съобщѣмъ, г-да народни прѣдставители, че е постѣпило отъ Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията предложение по оправдание платѣжнитѣ му заповѣди по

бюджета за 1884 и 1885 год., на сума 229.897 л. и 90 ст., която сума да се употреби за направата на българската черква въ Цариградъ. Моля тия отъ г-да прѣдставителитѣ, които сж съгласни да се испрати това предложение въ надлѣжната комisia, да си вдигнатъ рѣката. (Волѣниство.) Ще се испрати въ надлѣжната комisia.

Съобщавамъ още на Народното Събрание, че е даденъ 10-дневенъ отпускъ на Хасковския народенъ прѣдставитель, г-на Филипа Атанасовъ.

Съгласно дневния редъ, на първо мѣсто иде: първо четение законопроекта за измѣнение и допълнение Закона за тютюня.

Моля г-на секретаря да го прочете.

Секретарь Никола Ив. Козаровъ: Г-да прѣдставители! Министерството на Финанситѣ, съ отношение подъ № 15.609, отъ 13-й т. м., е испратило въ Народното Събрание законопроектъ за измѣнение и допълнение Закона за тютюня. Съгласно чл. 109-й отъ Конституцията, има и докладъ до Негово Царско Височество, за одобрене внасянието на този законопроектъ, който сега ще ви прочетѣ. (Чете.)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ Закона за измѣнение и допълнение Закона за тютюня.

Къмъ чл. 7-й се прибавя забѣлѣжката, съ цѣль да се обезвѣрждаватъ ония тютюнопроизводители, на които пасадениятъ тютюнь би станѣло нужда да се унищожи, вслѣдствие отказването на цѣпки отъ заявившитѣ лица да сѣдѣтъ таѣвъ, и отъ това отказване се намалѣтъ изискуе-

митъ се по чл. 6-й за всеко село или градъ 25 декари посѣто пространство.

Забѣлѣжката къмъ чл. 26-й се прибавя, съ цѣлъ да се прѣкрати изнасянето изъ фабриктѣ тютюнъ въ пакети по-голъми отъ 25 грама и съ бандероли отъ V-то качество на такъвъ тютюнъ, който по доброто си качество би трѣбвало да се облязва съ по-горни бандероли.

Забѣлѣжката къмъ чл. 50-й се прибавя за това, за да се прѣкрати възнаграждението, давано на служащитѣ, когато откриватъ закононарушения не отъ частна инициатива, а при провѣрка на имѣющитѣ се у производителитѣ стари сурови тютюни, за които се държи особено счетоводство.

Чл. 79-й се измѣнява за това, че неговото постановление до сега е обрѣменително, както за окръжнитѣ съдилища, които издаваж по постановленията изпълнителни листове, така и за акцизната властъ, която отъ многото формалности се трупа съ бесполезна работа. Сжщо и осѣжданиѣ лица се товарятъ отъ съдебно-испълнителната властъ съ излишни разноси по привеждане постановленията въ изпълнение.

Чл. 80-й се измѣнява, за да се подаватъ въззивнитѣ жалби направо на акцизното управление.

Чл. 81-й се измѣнява, за да се избѣгнатъ излишнитѣ формалности по опрощаванieto отъ Народното Собрание присѣденитѣ по Закона за тютюня берии, понеже тѣ по размѣра, въ който се налагатъ, иматъ повече углавенъ характеръ и трѣбва да се опрощаватъ, въ случай на несъстоятелностъ, отъ Държавния Глава, както това се прави и съ глобитѣ, наложени по Закона за питиетата.

Чл. 85-й се измѣнява, за да се даде на акцизната властъ, подъ непосредствения надзоръ на Финансовото Министерство, една по-голъма самостоятелностъ и инициатива на дѣйствиe.

Чл. 88-й се измѣнява за това, че отъ досегашната практика се доказва, какво съ прѣдвиденитѣ въ него берии за нарушението на закона не се налагаше никакво наказание на нарушителитѣ, а само се взема бандеролната такса отъ V-то качество и мурурието, като берии за злоупотребното количество суровъ тютюнъ. Обаче, за да могатъ нарушителитѣ на закона да почувствуватъ строгостта му, чл. 88-й се измѣнява, като се прѣдвижда едно по-строгo наказание.

Понеже съ намалянето бандеролната стойностъ на V-то качество тютюнъ, цѣнитѣ на по-горнитѣ качества тютюнъ останалж много високи и поради това по-горнокачественитѣ бандероли не се употребяватъ, то, за да се направи по-достъпно пушението на тютюня и отъ по-добритѣ и по-горнитѣ негови качества — нѣщо, което ще бжде въ полза на държавното съкровище — внася се измѣнение на тарифата за бандеролитѣ, като се намаляватъ съответствено цѣнитѣ на бандеролитѣ отъ I, II, III и IV-то качества. Сжщо

така се прѣдлага и намалянето цѣнитѣ на бандерола за папиреситѣ отъ I и II-то качества, а отъ III-то качество папиреси се унищожаватъ.

София, 11-й Ноемврий 1898 год.

Министръ на Финанситѣ: Т. Теодоровъ.

Законопроектъ

за измѣнение и допълнение Закона за тютюня.

Забѣлѣжка къмъ чл. 7-й:

Ако нѣкой отъ лицата, на които кметътъ е разрѣшилъ да засѣжатъ съ тютюнъ едно опрѣдѣлено пространство земя, не го засѣжатъ, и съ това не се изпълнятъ двадесетъ и петъ декара, та станжтъ причина посѣтиятъ отъ другитѣ тютюнъ да се искорени, тѣ сж длѣжни солидарно да обезвръдѣжтъ лицата, на които е искорененъ тютюнътъ.

Забѣлѣжка къмъ чл. 26-й:

Петокачественитѣ тютюнъ се изнася въ пакети, съдържащи само 25 грама.

Забѣлѣжка къмъ чл. 50-й:

Отъ сумитѣ, постѣпили въ съкровището за наказания, наложени по чл. чл. 71 и 88-й, не се дава никаква награда.

Чл. чл. 79, 80, 81, 85 и 88-й се измѣняватъ така:

Чл. 79. Тия постановления добиватъ сила на изпълнителни листове и се привеждатъ въ изпълнение отъ акцизнитѣ власти по реда, указанъ за събиранieto на прѣжитѣ данъци, слѣдъ утвърдението имъ отъ Министра на Финанситѣ, ако срѣщу тѣхъ не е подадена въ 15-дневенъ срокъ въззивна жалба. Този срокъ се почва отъ деня на връчването прѣписъ отъ постановлението, подъ расписка на осѣждено лице, или въ отсъствието му — отъ публикуването въ „Държавенъ Вѣстникъ“.

Чл. 80. Възивната жалба се подава на акцизното управление, което, заедно съ прѣписъ отъ постановлението и всичкитѣ книжа, съставляющи дѣлото, провозжда въ окръжния съдъ, гдѣто се окончателно разгледва и рѣшава въ два-мѣсеченъ срокъ.

Забѣлѣжка. Прѣстѣпленията по нарушение Закона за тютюня се покриватъ съ едногодишна давностъ. Въ срока за давностъ не влиза врѣмето, което се е изминало слѣдъ констатиранieto чрѣзъ актъ на прѣстѣплението до окончателното разглеждане и свършване на дѣлото въ съдилището или у изпълнителнитѣ органи.

Чл. 81. Нарушителитѣ на настоящия законъ, които не сж въ състояние да заплатѣжтъ узаконенитѣ глоби и берии, наказватъ се съ затворъ, като се смѣта по 4 л. за всеки денъ лишаванie отъ свобода. Опрѣдѣляването и замѣняването глобитѣ и берийтѣ съ затворъ се извършва отъ административнитѣ власти. Всички ходатайства за опрощаванie наложенитѣ глоби и берии по настоящия законъ ставатъ отъ Министра на Правосѣдието, но винаги съ прѣдварителното съгласие на Финансовия Министръ.

Въ всеки случай, затворътъ не трѣбва да надминува шесть мѣсеца.

Чл. 85. Длъжността на окръжният управител, финансовият чиновник и финансовият нагледник по настоящия закон се отнима и възлага на акцизните надзиратели и акцизни агенти.

Чл. 88. При окончателното определяне теглото на тютюна въ денкове или стифове, ако се окаже, след спадането 10% за фира, по-малко, отъ колкото е намъренъ и записанъ въ книгитъ, при определяне теглото му отъ количеството на нивитъ, производителът се осъжда да заплати глоба за всеки липсвал килограмъ тютюнъ бандеролното право отъ първо качество.

Тарифата на бандеролитъ се измѣнява така:

Тарифа

на бандеролитъ за изработеният тютюн и тютюневи изделия въ Българското Княжество.

Тютюнъ за пушение		Бандеролно право		Продажна цѣна	
		лева	ст.	лева	ст.
I качество:					
Грама	1000	20	—	Прозвола	—
"	500	10	—		
"	200	4	—		
"	100	2	—		
"	50	1	—		
"	25	—	50		
II качество:					
Грама	1000	16	—	24	—
"	500	8	—	12	—
"	200	3	20	4	80
"	100	1	60	2	40
"	50	—	80	1	20
"	25	—	40	—	60
III качество:					
Грама	1000	12	—	18	—
"	500	6	—	9	—
"	200	2	40	3	60
"	100	1	20	1	80
"	50	—	60	—	90
"	25	—	30	—	45
IV качество:					
Грама	1000	8	—	12	—
"	500	4	—	6	—
"	200	1	60	2	40
"	100	—	80	1	20
"	50	—	40	—	60
"	25	—	20	—	30
V качество:					
Грама	25	—	12½	—	20
Тютюнъ за смъркане (емфие):					
(нѣма дължение на видове)					
Грама	1000	12	—	Прозвола	—
"	500	6	—		
"	250	3	—		
"	100	1	20		
"	50	—	60		
"	25	—	30		

Тютюнъ за пушение		Бандеролно право		Продажна цѣна	
		лева	ст.	лева	ст.
Цигари (пури):					
(нѣмъ дължение на видове)					
Купиа отъ	1000 кеса . .	72		Прозавана	
" "	500 " . .	36	—		
" "	250 " . .	18	—		
" "	100 " . .	7	20		
" "	50 " . .	3	60		
" "	25 " . .	1	80		
Папироси					
I качество:					
Купиа отъ	1000 кеса . .	20	—	Прозавана	
" "	500 " . .	10	—		
" "	250 " . .	5	—		
" "	100 " . .	2	—		
" "	50 " . .	1	—		
" "	25 " . .	—	50		
Папироси					
II качество:					
Купиа отъ	1000 кеса . .	16	—	26	—
" "	500 " . .	8	—	13	—
" "	250 " . .	4	—	6	50
" "	100 " . .	1	60	2	60
" "	50 " . .	—	80	1	30
" "	25 " . .	—	40	—	65

Председателствующий Христо Ивановъ: Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване. Моля ония отъ г-да прѣдставителитъ, които приематъ по принципъ прочетения законопроектъ за измѣнение Закона за тютюна и съгласни да се испрати на надлъжната комисия за изучаване и докладване, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се по принципъ и ще се испрати въ надлъжната комисия.

Вториятъ въпросъ, г-да прѣдставители, отъ дневния редъ е: докладъ на парламентарната комисия. Моля г-да секретари да го прочете.

Секретаръ Никола Ив. Козаровъ: Както знаете, г-да прѣдставители, избраната отъ васъ, въ миналогодишната сесия, парламентарна комисия, да изработи проектъ за реформи по управлението на страната, въ свързка съ бюджета, е приготвила свои докладъ, който и своевременно е билъ раздаденъ на г-да прѣдставителитъ. Той съдържа слѣдующето: (Чете.)

„До почитаемото IX Обикновено Народно Собрание, трета редовна сесия.

Докладъ

отъ парламентарната комисия за изработване реформи по управлението на страната, въ свързка съ бюджета.

Г-да народни прѣдставители!

Хубавата, но извънредно тежка задача, съ която почитаемото Народно Собрание удостои своята комисия, се

състоеше, споредъ гласуваното законодателно предложение, въ това, щото съвѣстно и въ споразумѣние съ правителството, да изработи нужните реформи по управлението на страната, въ свързка съ бюджета (чл. 1-й). Съ други думи, както разбираше комисията, ней прѣдстоеше да посочи такива прѣобразованія по разнитѣ вѣдомства на нашето държавно управление, които прѣобразованія бихъ докарали, покрай нѣкои извѣстни улеснения за населението, и облегчение на държавния бюджетъ.

Намъ, прочее, прѣдстоеше обширна областъ за работа, а врѣме за една такъвъ важна и още първица вършена работа имаше всичко (б) петъ мѣсеца (отъ 1-й Февруарий до края на Юний).

Разбирахме тежината на задачата си. Поможихме се да ѝ изпълнимъ по възможности; и сега, когато сме длъжни да ви дадемъ единъ отчетъ за извършеното си, ние се надѣемъ, че почитаемото Народно Собрание ще признае, че ако ние не направихме всичко, което искахме, то извършихме всичко, което можахме.

I.

Комисията, избрана отъ васъ за тази цѣль, най-напрѣдъ се конституира, като си избра: за прѣдсѣдатель г-на Ив. Ев. Гешовъ, за подпрѣсѣдатель г-на Ив. х. Петровъ и за секретаръ г-на В. Велчовъ. Послѣ си начерта единъ редъ, по който да работи.

Този редъ състоеше на първо мѣсто въ събиранieto на материали, свѣдения, мнѣния, бѣлѣжки по прѣдметитѣ на своята задача. Слѣдъ това, всѣки членъ отъ комисията, назначенъ за докладчикъ по извѣстно министерство, имаше да приготви проектъ за прѣобразованія и икономии въ бюджета на министерството. Най-послѣ оставаше на комисията въ заседанията си да взема рѣшения, въ една или въ друга смисълъ, по въпроситѣ, подлѣжащи на разискване и повдигнати при първите стадии на комисияната дѣятелность.

Комисията, въ добавѣкъ, намѣри за най-практично да възложи на всѣки свой членъ-комисаръ изучаванieto на едно министерство и докладването по него.

На прѣдсѣдателя на комисията, г-на Ив. Ев. Гешовъ, се възложи изучаванieto въпроси общи по всичкитѣ министерства, както и бюджетитѣ на двѣтъ министерства: на Финанситѣ и на Общественнитѣ Сгради и пр.;

На г-на Ив. х. Петровъ, ведно съ г-на Хр. Теодоровъ, се възложи Министерството на Войната;

На г-на Даниѣла С. Юруковъ — Министерството на Внѣшнитѣ Работи;

На г-на Ст. С. Бобчевъ — Министерството на Правосъдието;

На г-на Велча Т. Велчовъ — Министерството на Просвѣщенieto;

На г-на Петра Бобчевски — Министерството на Външнитѣ Дѣла;

На г-на Вѣлка Нейчовъ — Министерството на Търговията и Земледѣлнето.

Събиранieto на материали комисията намѣри за цѣлособразно да извърши по два начина: а) чрѣзъ непо-

срѣдственно изслушване на лица, вѣщи по извѣстни отрасли на държавната служба и общественна дѣятелность; б) чрѣзъ писменни мнѣния и бѣлѣжки, съ които вѣщитѣ лица бихъ пожелали да освѣтлѣтъ комисията, било чрѣзъ печата, било като се испратѣтъ направо въ комисията бѣлѣжкитѣ имъ, по извѣстни повдигнати въпроси.

За по-лесното достигане тая цѣль, комисията възложи на всѣки свой членъ-комисаръ да приготви въпроси по министерството, съ изучаванieto на които бѣше натоваренъ. Тѣзи въпроси се приготвихъ и обнародвахъ.

Изслушванieto на вѣщи лица станъ по редъ: подкачи се най-напрѣдъ отъ дългогодишни опитни чиновници, които бѣхъ най-добре запознати съ нашия бюджетъ, съ отчетността, съ прихода-расходната работа на държавата. За тая цѣль се повикахъ чиновници отъ Върховната Сметна Палата, Министерството на Финанситѣ и отъ Българската Народна Банка.

Слѣдъ това, наредъ се канѣхъ и изслушвахъ разни свѣдущи лица по вѣдомствата на всички министерства, като при това се гледаше, щото каненитѣ лица да сж отъ разни служби, макаръ по сжщото министерство, та така освѣтлени тѣ и мнѣнията, които давахъ, да бѣдѣхъ по възможности не едностранчиви.

Всички такъвиз свѣдения и мнѣния in extenso се записвахъ въ стенографически протоколи, които се намиратъ на расположението на почитаемитѣ народни прѣдставители.

II.

Като се свърши изслушванieto на вѣщитѣ лица по разнитѣ министерства, комисаритѣ се заловихъ съ приготвление на тѣхнитѣ доклади.

Вѣстото всекакви други свѣдения за съдържанieto на тѣзи доклади, за въпроситѣ, повдигнати въ тѣхъ, и за заключителнитѣ предложения, които тѣ съдържатъ, комисията намѣри за най-добре да прибави тукъ, къмъ настоящии си общъ докладъ, самитѣ отдѣлни по министерства доклади испѣло. Сжщо така, за да се иматъ прѣдъ видъ подробнитѣ и текстуални рѣшения, които слѣдъ разисквания сж били вземени отъ комисията, тѣ се прибавятъ тоже испѣло и раздѣлени по вѣдомства.

По този начинъ ще може най-ясно да се схване, отъ една страна, какви предложения сж били правени, съ какви по-специално въпроси и прѣдмети е имала да се занимае комисията, а отъ друга — ще се види, кои и какви предложения сж били приети.

Докладитѣ приготвени, комисията се залови съ тѣхното разискване.

Рѣшенията на комисията, които ще прочетете по-долу, тукъ, сж резултатитѣ отъ разискванията, станали въ заседанията на комисията, въ приѣстствието и съ участието на г-да министритѣ.

По Министерството на Внѣшнитѣ Работи се взехъ рѣшения доста по-рѣзко отличаващи отъ прѣдлаганитѣ въ доклада; сжщо и по Министерството на Войната комисията съ болшинство на гласовѣтъ прие измѣненото прѣд-

ложение на одного от докладчиците по това министерство (г-нъ Христо Теодоровъ), предложението, фигурирующе въ реда на рѣшенията, подъ рубриката: Военно Министерство. Това се е направило все пакъ съ желанието, щото рѣшенията на комисията, по възможность, да бждатъ вземени „съвмѣстно — въ споразумѣние съ правителството“, както за това задължи комисията почитаемото Народно Собрание (чл. 1-й отъ законодателното рѣшение).

Щомъ се взехъ тѣзи рѣшения, тѣ бѣхъ съеврѣменно отлитографираны и съобщени на надлѣжнитѣ министри за изпълнение, а на другитѣ за свѣдения. Едни отъ тѣхъ ни се обѣщахъ, че безъ да чакатъ Народното Собрание, по известни рѣшения, ще взематъ мѣрки за бързото изпълнение предлаганитѣ реформи и икономии. Други заявихъ, че ще внесатъ за изпълнение на нѣкои рѣшения необходимитѣ съответствени законопроекти. Най-послѣ, каза ни се, има и такива рѣшения, на които изпълнението можало да се извърши постепенно, като не било възможно веднага да се приведатъ въ изпълнение.

III.

Остава сега на почитаемото Народно Собрание да се занимае съ настоящия ни докладъ и да се произнесе върху труда и извършеното отъ неговата парламентарна комисия.

Тукъ, по-долу, слѣдватъ, както подробнитѣ отдѣлни и по министерства доклади, така и самитѣ рѣшения, взѣти отъ комисията по разнитѣ министерства.

Вие, г-да народни прѣдставители, сте свободни да отхвърните онѣзи, които намѣрвате за неумѣстни, да приемете и допълните онѣзи, които мислите, че достигатъ цѣльта.

Нашето мнѣние е, щото тѣзи рѣшения да се гласуватъ и приематъ и прѣдложатъ за изпълнение, както на г-да министритѣ, така и на надлѣжнитѣ законодателни комисии, а главно на бюджетарната комисия, която можете да задължите да бди при разследването на бюджета върху възможно по-пълното приспособление прѣпоръчанитѣ мѣрки, ако се иска да станатъ извѣстни икономии въ бюджета.

Както ще видите отъ едно сравнително изучаване на докладитѣ, въ свързка съ рѣшенията, икономиятѣ, прѣдложени първоначално достигнахъ една значителна сума отъ 10 и повече милиона.

Сега, съ рѣшенията на комисията, тѣзи икономии достигатъ около половината на предлаганитѣ икономии.

Ние мислимъ, че ако бжде възможно, да се реализиратъ истински икономии, дору и въ тѣзи размѣри — пакъ икономическо — бюджетната страна на нашата задача е напълно достигната.

Обичаме да вѣрваме, при това, че до колкото ни позволи врѣмето, ние можахме да прѣдложимъ, и устно и писмено, нѣкои прѣобразованія, които, ако се осществятъ, ще облекчатъ до извѣстна степенъ, сполучията на българскитѣ граждани съ държавно-общественнитѣ органи.

Като поднасяме на Народното Собрание този нашъ докладъ, ние се надѣваме, че то ще погледне на труда ни съ снисходителность, като има прѣдъ видъ: 1) тежината,

сложността и важността на работата; 2) обстоятелството, че първъ пътъ въ нашия държавенъ животъ се описва единъ подобенъ огроменъ трудъ, и 3) краткостта на врѣмето, въ прѣдѣлитѣ на което бѣше прѣдписано извършването на едно дѣло, за което се изисквахъ обширни свѣдения, все-странны изучавания, а, слѣдователно, и много повече врѣме.

Прѣдсѣдателъ: Ив. Ев. Гешовъ.

Подпрѣдсѣдателъ: Ив. х. Петровъ.

Секретарь: В. Т. Велчовъ.

Членове: { С. С. Бобчевъ.
Д. С. Юруковъ.
Хр. Теодоровъ.
П. Бобчевски.
В. Нейчовъ.

Рѣшения

на парламентарната комисия.

I.

Общи рѣшения.

1) Да се приготвятъ и внесатъ въ Народното Собрание, отъ надлѣжнитѣ министерства, законопроекти, въ които да се опрѣдѣлятъ въ класове платитѣ на военнитѣ и гражданскитѣ чиновници, като се взематъ за основи, съ нѣкой уравнения, платитѣ, прѣдвидени въ тазгодишния бюджетъ, и взетитѣ, въ съгласие съ правителството, резолюции на парламентарната комисия.

2) Всички свърхсметни кредити, безъ изключение, признати за необходими и гласувани отъ Народното Собрание, се вписватъ въ бюджета на надлѣжното министерство за слѣдующата година.

3) Да се направятъ, въ границитѣ на възможността, съкращения въ личния съставъ на служащитѣ по всичкитѣ вѣдомства, безъ да се нанесе ущърбъ на службата.

4) По инвалиднитѣ пенсии да се изработи новъ законъ, съ който да се ограничатъ случаитѣ и развѣритъ при даванетоъ тия пенсии, и да се пазначи единъ общъ свъртъ отъ военни и граждански чиновници, да прилага той законъ по всичкитѣ вѣдомства.

5) Да се изработи новъ Законъ за пенсиятѣ на гражданскитѣ чиновници и учителитѣ, по който да не се пенсионирагъ уволнени чиновници, прѣди истичанieto на общото число прослужени години, които даватъ право на пенсия.

6) Пенсии или парични награди на заслужили лица да се отпускатъ за всѣкитѣ отдѣлно само по законодателенъ редъ.

7) При ревизиранieto Закона за пенсиятѣ на поборницитѣ и опълченцитѣ, не само да се ограничи пенсията върху сѣмейството имъ, но да се ограничатъ и случаитѣ при даване пенсии.

8) Прѣдъ видъ на новия законопроектъ за отчетността на бюджета, чрѣзъ който ще се съкратятъ вещественитѣ расходи, като се даватъ отсѣчени суми на

канцеларията, да се задължи всяко министерство, с изключение на министерствата на Войната и Правосъдието, за които парламентарната комисия е взела други решения, да направи при предстоящото притовляване на бюджета за 1899 год. намаление от 15% върху расходите за канцеларските потребности, за печатание, отопление и осветление и от 5% средно върху останалите веществени расходи.

9) Прѣдъ видъ на съображението, че въ някои отъ бюджетите на страните, подходящи на нашата, които парламентарната комисия е изучавала, нѣма запасни фондове, комисията рѣшава да се унищожятъ тѣ и въ нашия бюджетъ, отъ което ще послѣдва едно намаление отъ лева 621.717, сума на която възлизатъ запасните фондове (заедно съ ония на държавните желѣзници, печатница и мина) въ бюджета за 1898 год.

10) Никаква нова постройка да се не почва, по което министерство и да било, безъ особенъ законъ, който да позволява тая постройка, да опредѣля точно стойността ѝ и да прѣдвижда срдѣствата (отъ заемъ или друго) за покриване расходите. Сжщото да има сила и за зданията, които ще се строятъ за смѣтка на окръжията, та да се отнеме, по тоя начинъ, отъ окръжните съвѣти възможността да правятъ дългове за постройка на казарми и др.

11) Въ Правилника за вътрѣшния редъ на Народното Сѣбрание да се вжѣсти членъ, който да запрѣтѣва на народните прѣдставители всякакво прѣдложение за увеличаване кредитите, както тѣ сж прѣдставени отъ министрите.

12) Голѣмитъ параграфи, особно въ бюджета на Военното Министерство, да се подраздѣлятъ на по-малки, като се специфициратъ точно расходите, които могатъ да се покриватъ отъ кредита на всеки параграфъ.

13) Бланки и други печатни книжа, отъ естество да се печататъ и въ частни печатници, да се печататъ чрезъ търгъ и въ частни печатници, не само въ Столицата, но и изъ провинцията, за да се спестиватъ по тоя начинъ разпоските за прѣнасяние.

14) Да се натовари Върховната Сѣтна Палата съ прѣдварителния контролъ на всички документи къмъ платежните заповѣди, както и на контрактите, сключвани отъ държавата.

15) Законътъ за златния еталонъ да се приспособи, колкото се може по-скоро, за да може и държавата и народниятъ поминъкъ да се ползватъ отъ по-обширното распространение билетите на Българската Народна Банка, вслѣдствие на което распространение ще се намали значително и лихвата на заемите, отпущани отъ казаната Банка.

II.

По върховното правителство.

1) На подпрѣдсѣдателятъ на Народното Сѣбрание да се не даватъ прѣдставителни.

2) Дневниятъ на народните прѣдставители да се намалѣтъ отъ 20 на 15 л.

3) Да се направи такова съкращение въ личния съставъ на постоянните служаци при Народното Сѣбрание, щото кредитътъ отъ 79.000 л. да се намали на 60.000 л.

Забѣлъжка. Когато не засѣдава Сѣбрането, постоянните служаци се командируватъ да работятъ въ учрежденията, указани отъ Министерския Сѣвътъ, по распорѣжданieto на прѣдсѣателя на Народното Сѣбрание.

4) Кредитътъ за временните служаци, вслѣдствие съкращение въ състава, да се намали отъ 10.000 л. на 2.600 л.

Забѣлъжка. Прѣвъ врѣмето на сесията, временни писари и разсилни се командируватъ отъ министерствата, като, освѣтъ командируваните, се назначатъ още 20 души временни разсилни, по съ 65 л. мѣсечно, и то само за 2 мѣсеца.

5) Кредитътъ за канцеларските разноски, осветление и отопление да се намали отъ 4.500 л. на 3.825 л.

6) Кредитътъ за печатание дневници, доклади и др. да се намали отъ 40.000 на 30.000 л.

7) Кредитътъ за доставяние книги за библиотеката да се намали отъ 4.000 на 2.500 л.

8) Кредитътъ за дрѣхи на разсилните да се намали отъ 1.500 на 500 л.

Забѣлъжка. Тая сума се намалява съ 1.000 л., тъй като има готови дрѣхи отъ текущата година, а лѣтни дрѣхи на разсилните ще се правятъ въ дѣветъ години по единъ катъ на лице.

9) Расходите за съдържание на Народното Сѣбрание да се произвеждатъ на общо основание и да се прѣвърятъ отъ Сѣтната Палата по сжщия начинъ, както расходите на министерствата.

III.

Рѣшения по разните министерства.

А. По Министерството на Вътрѣшните Работи.

1) Комисията се съгласи да се намалѣтъ окръжията отъ 22 на 9, по прѣдъ видъ на затрудненията, които правителството казва, че ще срѣщне по причини икономически, топографически и културни въ туй внезапно намаление, допуска, щото тоя брой на административните окръжия да може да се повиши до 14.

2) Да се остави сегашното число на околиците, по съ условие: а) да се намали персоналетъ на околиците управления до минимумъ, като се остави по единъ околицейски началникъ и по единъ секретаръ или писаръ, както е това въ съседни нѣкои държави; б) да се унищожатъ длѣжностите на помощниците на околицейските началници, съ изключение на по-голѣмите околии, гдѣто функциониранието имъ е необходимо, и в) въ центроветъ на окръжията длѣжностите на околицейските началници да се изпълняватъ отъ секретарите при окръжните управители, или же отъ самите тѣзи послѣдните.

Б. По Министерството на Външните Дѣла и Исповѣданията.

1) Да се сгруппиратъ всичките служби при Министерството на Външните Дѣла и Исповѣданията въ три отдѣления: политическо, вѣроисповѣдно и по пресата.

2) Да се закрие Цариградското Търговско Агентство, като на мястото него се открие търговско отделение при тамошното дипломатическо агентство.

3) Ако правителството намери за добър и ако няма да се нахърбят никакви държавни интереси, да се закрият, съгласно за икономия, дипломатическите агентства във Париж, Атина и Цетина.

4) Да се не откриват повече търговски агентства във Турция, освен опъзи, които са вече открити.

В. По Министерството на Народното Просвещение.

1) За поддържането на основните народни училища от I—IV отделение, $\frac{2}{3}$ от разходите да плаща държавата, а $\frac{1}{3}$ — общините.

2) За поддържането на градските и селски класни училища, както и първите три класа на държавните гимназии, педагогическите и търговските училища, да плащат държавата и общините по половина от разходите.

3) Да се закрият класическите отделения при гимназиите, като се оставят такива само при Софийската, Пловдивската и Варненската гимназии.

4) Да се намалят с 10% заплатите на учителите в държавните училища.

5) Да се намалят до възможния минимум параграфите за стипендии и за купуване учебни пособия.

6) Училищните такси да се увеличат пропорционално, и следъ постепенното им нарастване, половината от сбора да бъде в полза на държавното съкровище, а другата половина — за подпомагане бедни ученици.

Г. По Министерството на Финансите.

1) Да се намали числото на окръжните ковчежничества, финансовите началства и акцизните управления, следъ намаление числото на окръжията, съгласно решението на парламентарната комисия.

2) Да се закрие службата на чиновниците по продажбата на маломърни имоти, като се възложи тази продажба на главните бирничества.

3) Да се назначат двама ревизори, въщи и опитни по митническите дела, за да надзиратъ приспособлението на новите търговски договори и въобще митническите учреждения.

Д. По Министерството на Правосъдието.

1) Най-належащото преобразование в правосъдието е, да се прѣмахне сегашниятъ формализъмъ в сѣдилищата, като се опростотвори сѣдопроизводството и дѣловодството.

2) Да се уреди, което е необходимо, по законодателенъ редъ, а което може, по редъ на окръжни прѣписания — щото да се не губи толкова време и трудъ въ излишни заседания, сѣдебни и распоредителни, които занимаватъ непроизводително и сѣдии, и прокурори, и писари.

3) Числото на окръжните сѣдилища да бъде толкова, колкото се опрѣдѣли да бъде числото на административните окръжия.

4) Да си останатъ въобще мировите сѣдии, както и гдѣто са сега, като се увеличи числото имъ съ единъ за всѣко закрито окръжно сѣдилище.

5) Да се уреди постояненъ институтъ на кандидати за сѣдии (замѣстници), които да замѣстватъ сѣдните и слѣдователите при окръжните сѣдилища и мировите сѣдии.

6) Да се уредятъ платите на прокурорите при сѣдилищата, като се повижатъ, тъй щото да бъдатъ между тия на прѣдсѣдателите и подпрѣдсѣдателите, а на помощниците имъ, между тия на подпрѣдсѣдателите и членовете.

7) Да се уредятъ платите на всички еднородни сѣдии, т. е. сѣдните при всичките окръжни сѣдилища да получаватъ еднаква плата; мировите сѣдии също. При това да се установи за сѣдните и прокурорите да получаватъ за всѣко петилѣтие, прѣкарано въ сѣдебното вѣдомство, по 5% добавъчни върху платите имъ.

Забѣлѣжка. На сѣдните въ столичните окръжни и мирови сѣдилища да се даватъ, освѣнъ това, и 10% добавъчни върху платата имъ.

8) На сѣдебните слѣдователи да се даватъ по-големи плати, отъ колкото на сѣдните при окръжните сѣдилища.

9) На сѣдебните пристави да се плаща мѣсечна плата за всичко по 2.400 л. годишно, а на софийските и 10% добавъчни върху платата.

10) Прѣдъ видъ несправедливостта въ даванетоъ еднакъвъ касационенъ депозитъ (40 л.) за касиране граждански рѣшения на апелативните сѣдилища, да се направи този депозитъ пропорционаленъ съ сумите на иска отъ 40 до 200 л.

11) Да се не взематъ никакви други сѣдебни берии по изпълнителното производство, освѣнъ единъ максимумъ отъ 1 до 5% сѣдебно-испълнително мито, отъ което ще се получи единъ умѣстенъ доходъ около 200.000 л.

12) Всички сѣдебни мита и берии да се изплащатъ въ гербови марки. За улеснение да се напечататъ и гербови хартии.

13) Да се намалятъ канцеларските и вещевѣнните разноски съ 30—50%.

14) Да се отменятъ заведените редъ за печатание излишни бланки, съ което ще се икономиса една сума отъ 75.000 л.

Е. По Военното Министерство.

1) Бюджетътъ на Военното Министерство да не надминува $\frac{1}{4}$ отъ дѣйствиелниятъ приходи на държавата.

2) Да се ограничи максималната пенсия на военните, като за всѣки чинъ и категория се опрѣдѣли отдѣлно.

Ж. По Министерството на Търговията и Земледѣлието.

1) Да се намали сумата по § 40-й за стипендии и помощи за практикуване по занаяти и търговии въ странство.

2) Да се направи икономия отъ сумата, която се расходва за поддържане държавни горски стражари въ общини, гдѣто няма държавни гори, както и отъ кредитите, прѣдвидени въ § 51, 52 и 53-й.

3) При съставлението на нови законоположения по земледѣлието, търговията и индустрията, да се иматъ прѣдъ

видъ посоченитѣ мѣрки и исказанитѣ желанія въ втората часть отъ доклада за реформи и икономии по Министерството на Търговията и Земледѣлието.

3. По Министерството на Общитѣ Сгради, Пжтищата и Съобщенията.

1) Да се закрижѣт дѣлжноститѣ на окръжнитѣ инженери въ ония окръжия, които, съгласно рѣшението на парламентарната комисија, би се закрили.

2) Да се заличи сумата отъ 100.000 л., по § 7-й, за повръщанне задържанитѣ гаранции 10%, като се остави за идущата година 50.000 л. за случайни удържки отъ настоящата година, а за слѣдующитѣ години тия 10% да се отдѣлжѣтъ отъ сумитѣ, гласувани съ закони отъ Народното Събрание.

3) Да се направѣтъ слѣдующитѣ съкращения по здания свършени вече, въ бюджета по Министерството на Общитѣ Сгради, Пжтищата и Съобщенията:

а) отъ перото за строящитѣ се гимназии	50.000	л.
б) отъ перото за строящитѣ се пристройки къмъ зданието на музея	30.000	"
в) отъ перото за строящитѣ се болници	50.000	"
г) отъ перото за строящитѣ се затвори	50.000	"
д) отъ перото за строящето се митническо здание въ Русе	30.000	"
е) отъ перото за строящата се гробница на Негово Височество Княза Александра I-й	30.000	"
и по § 9-й за поддържанне врѣмененъ персоналъ	20.000	"
Всичко	260.000	л.

Това сж, г-да прѣдставители, общитѣ рѣшения. Касателно докладитѣ на всѣки единъ отъ г-да комисаритѣ, считамъ за излишно да ги четж, тъй като всѣки отъ васъ ги има, прочелъ ги е, и ги е изучилъ.

Георги Добриновичъ: (Отъ трибуната.) Г-да прѣдставители! Прѣдъ видъ на икономическото положение, въ което се намира страната отъ нѣколко години насамъ, нашето желание, като народни прѣдставители, бѣше, да направимъ въ управлението пѣкои реформи такива, съ които да можемъ да съкратимъ расходитѣ, да можемъ да намалимъ и нѣкои тежести, които тежѣтъ на българскитѣ данъкоплатци. Въ минжлгодишната сесия на Народното Събрание, ние избрахме една парламентарна комисија, на която възложихме да промисли за реформи, да направи единъ докладъ до Събранието, и тия реформи, по възможности, да се приложѣтъ по-бързо, за да може да се съкратѣтъ расходитѣ въ бюджета и да се съкратѣтъ много работи отъ управленията съ измѣнение на нѣкои закони, които сж свързани, и които иматъ тѣсна свързка съ бюджета. Тази парламентарна комисија, на която ние натоварихме тая обязанностъ, е работила нѣколко мѣсеца, изработила е, и ни прѣдставлява въ своя докладъ извѣстни реформи, които ти смѣта, че сж приемливи, че тия реформи може да се осмѣществѣтъ и че съ тѣхъ ще може да се съкратѣтъ расходитѣ. Ние чухме нейния докладъ, който сега ни се до-

кладва, и по парламентаренъ редъ трѣбва да се произнесемъ: одобряваме ли този докладъ или не; трѣбва ли да се приеме той или не; какъвъ е този докладъ и какъ трѣбва да се приложи; (Никола Хр. Габровски: Ще го пратите въ архивата!) и кога трѣбва да се извършѣтъ всички тия реформи, съ които комисията се е занимавала.

Отъ прочитанието на този докладъ, азъ забѣлжихъ, че ти е употребѣла доста трудъ, че ти е изнабрѣла доста удачни реформи, които ще може да се приложѣтъ и които наистина, ще може да съкратѣтъ расходитѣ. Отъ тѣзи реформи ние можемъ да приложимъ нѣкои още въ настоящата сесия, като се възложимъ на правителството да внесе законопроекти за прилаганieto на нѣкои отъ тѣзи реформи, за които се има възможностъ още въ тази сесия да се приложѣтъ, а за останалитѣ, за които се нѣма тая възможностъ и трѣбва да се даде повече врѣме на правителството да прѣдстави законопроекти, то трѣбва да се задѣлжи, разбира се, въ идущата сесия да прѣдстави такива законопроекти, за да може и останалата часть на реформитѣ да бѣде приложена. Азъ смѣтамъ, че онѣзи реформи, които се прѣдвиждатъ въ доклада и които не изискватъ особени нѣкои законопроекти, но може да се извършѣтъ въ бюджетопроектитѣ, които ще се прѣдставѣтъ, смѣтамъ, че още въ тази сесия може да се приложѣтъ. За тѣхъ не трѣбва да става никакво отлагане, защото ние виждаме нѣмотията въ страната, виждаме бѣднотията на нашето население. Минжлата година имаме неурожай, а и тази година, макаръ и да не може да се каже, че имаме пакъ неурожай, при все това, не може да се каже, че този урожай може да удовлетвори до нѣкъдѣ нуждитѣ на населението. Така щото, въобще можемъ да кажемъ, че нашето население не е въ цвѣтуще положение. Ние трѣбва да помислимъ и трѣбва да се притечемъ чакъ по-скоро на помощъ на тази бѣднотия, като съкратимъ расходитѣ, по възможности. Тия расходи, които ще можемъ да съкратимъ на основание на тия реформи, ние ще можемъ да намалимъ въ извѣстни даждия, ще можемъ да намалимъ въ онѣзи данѣци, които се съзиратъ, че най-много тежѣтъ на данъкоплатцитѣ; ще можемъ да направимъ намаления въ поземелния налогъ, ще можемъ да направимъ едно малко, или колкото е възможно, намаление въ беглика, ще можемъ да направимъ намаление и въ патентитѣ на търговцитѣ, които патенти сж доста тежки. Така щото, отъ една страна, като приемемъ реформитѣ и като се приложѣтъ онѣзи отъ тѣхъ, за които е възможно още сега да се приложѣтъ, ние, отъ друга страна, ще можемъ да съкратимъ данѣцитѣ, които сега изброихъ.

Да видимъ сега за кои отъ тѣзи реформи е възможно още въ тази сесия да се приложѣтъ и за кои не е възможно да се приложѣтъ. Прѣди всичко § 1-й отъ общитѣ рѣшения ни казва: (Чете.) „Да се приготвѣтъ и внесѣтъ въ Народното Събрание, отъ надлѣжнитѣ министерства, законопроекти, въ които да се опрѣдѣлѣтъ въ класове платитѣ на военнитѣ и граждански чиновници, като се взематъ за основи, съ нѣкои уравнения, платитѣ, прѣвидени въ тазгодишния бюджетъ, и взетитѣ, въ съгласие съ пра-

вительството, резолюции на парламентарната комисия“. Азъ смятамъ, че п. 1-й, отъ общиятъ рѣшення на парламентарната комисия, едва ли ще може да бѣде приложенъ тази година; едва ли тѣзи законопроекти азъ смятамъ да сѣ готови и едва ли може да се приготвятъ въ кратко врѣме, защото това е единъ трудъ много сложенъ и трѣбва за него доста врѣме. Слѣдователно, азъ не допускамъ, че ние можемъ да приложимъ този § 1-й още тази година. Трѣбва, слѣдователно, да се даде на правителството врѣме, за да може въ идущата сесия да прѣдстави законопроекти за прилагането на този пунктъ.

По § 2-й отъ сжщиятъ рѣшення азъ смятамъ, че ние ще намѣримъ мѣсто да го приложимъ въ Закона за отчетността по бюджета. Въ този законъ, прѣди всичко, азъ не заблѣжихъ: да ли е проведено това узаконение, че всички свѣрхсметни кредити, които се исхарчаватъ и се одобряватъ отъ Народното Собрание, да бѣдатъ вписвани въ слѣдующия бюджетъ. Азъ не заблѣжихъ, казвамъ, да ли това законоположение е турено въ проекта, но азъ смятамъ, че ако подобно законоположение липсва въ този законопроектъ, то, когато ще се гласува членъ по членъ, ще можемъ, разбира се, да го прокараме.

Да се направятъ — казано е въ п. 3-й — въ границитъ на възможността съкращения въ личния съставъ на служащитъ по всичкитъ вѣдомства, безъ да се нанесе ущѣръбъ на службата. Азъ смятамъ, че съкращения на служащитъ по всички вѣдомства можемъ да направимъ още тази година; всичко, каквото е възможно, да се направи по това съкращение въ бюджета, можемъ да го направимъ още въ тази сесия. И азъ смятамъ, че комисията, която ще се занимае съ бюджетопроектитъ, наедно съ правителството, ще приеме това съкращение още тази година. Слѣдователно, и той пунктъ отъ рѣшенията на парламентарната комисия ще бѣде изпълненъ още въ тази сесия.

Пунктъ 4-й казва: (Чете.) „По инвалиднитъ пенсии да се изработи новъ законъ, съ който да се ограничатъ случаитъ и размѣритъ при даванетоъ тия пенсии, и да се назначи единъ общъ съвѣтъ отъ военни и граждански чиновници, да прилага той законъ по всичкитъ вѣдомства“. Понеже този законъ, за който се говори въ п. 4-й, е тѣсно свързанъ съ бюджета, азъ смятамъ, че проектътъ, по всѣна вѣроятностъ, е вече готовъ и ще ни се прѣдстави на разглеждане. Така щото, и за този пунктъ се има възможностъ да бѣде изпълненъ още въ настоящата сесия. Известно е, г-да прѣдставители, на всички, че инвалиднитъ пенсии се отпущатъ много неправилно. Трѣбва, слѣдователно, да съществува единъ общъ съвѣтъ, било за гражданскитъ чиновници, било за военнитъ, по инвалиднитъ пенсии, и да се ограничатъ случаитъ за даванетоъ такива пенсии. Азъ помня, че още когато гласувахме този законъ, че размѣритъ на пенсиятъ бѣше твърдѣ голѣмъ. Допусна се тогавъ, че единъ инвалидъ може да вземе отъ своята заплата, която е получавалъ, отъ 60%—80%, и може да попаднатъ такива инвалиди, каквито, може би, мнозина отъ насъ да сѣ на сжщото положение, да притежаватъ сжщото здравье. Така щото, случаитъ за отпущане такива пенсии

трѣбва да се ограничатъ, защото тѣ сѣ случаи, които прѣтоварятъ твърдѣ много бюджета.

Да се изработи — казано е въ п. 5-й — новъ Законъ за пенсиятъ на гражданскитъ чиновници и учителитъ, по който да не се пенсиониратъ уволнени чиновници, прѣди истичанието на общото число прослужени години, които даватъ право на пенсия. Азъ смятамъ, че и този п. 5-й може да се изпълни още въ тази сесия и че подобенъ законопроектъ ще ни се прѣдстави, защото сега за сега ние нѣмаме Законъ за пенсиятъ на гражданскитъ чиновници и учителитъ, а имаме законъ, който е проектъ и се прилага само при едно рѣшение, което бѣше направено само за една година, да се приложи този проектъ само за опитъ. Така щото, Законъ за пенсиятъ на гражданскитъ чиновници, може да се каже, че не съществува, а съществува единъ проектъ на такъвъ законъ, който се прилага съ едно рѣшение.

Пунктъ 8-й казва: (Чете.) „Прѣдъ видъ на новия законопроектъ за отчетността по бюджета, чрезъ който ще се съкратятъ вещественитъ расходи, като се даватъ отсѣчени суми на канцелариятъ, да се задължи всѣко министерство, съ изключение на министерствата на Войната и Правосъдието, за които парламентарната комисия е взела други рѣшения, да направи, при прѣдстоящото приготвление на бюджета за 1899 год., намаление отъ 15% върху расходитъ за канцеларскитъ потребности, за печатание, отопление и освѣтление и отъ 5% срѣдно върху остапналитъ вещественни расходи. Азъ смятамъ, че и за този пунктъ се има възможностъ сега да се изпълни, защото той не изисква нищо друго, освѣнъ, въ бюджета за 1899 год., който ще бѣде прѣдставенъ, бюджетарната комисия да направи тия намаления. По-нататътъ нищо се не изисква споредъ този пунктъ.

Пунктъ 9-й говори за запаснитъ фондове, които комисията е рѣшила да се унищожатъ отъ бюджета. Азъ смятамъ, че и този пунктъ може да се изпълни въ настоящата сесия, като не прѣдвидимъ въ бюджета никакви запасни фондове. Парламентарната комисия, като дава това мнѣние, казва, че въ другитъ държави подобни фондове не сѣ съществуваели въ тѣхнитъ бюджети; слѣдователно, не трѣбва да съществуватъ и въ нашия. Азъ смятамъ, че нашиятъ бюджетъ може безъ тѣзи фондове и, слѣдователно, още тази година може да приложимъ въ дѣйствиѣ това мнѣние на комисията, като се исхвърлятъ запаснитъ фондове изъ бюджета при разглеждането му отъ финасовата комисия; да не съществуватъ тѣ въ бѣдѣще. Парламентарната комисия казва, че съ исхвърлянето на този параграфъ щѣла да се икономиса една сума отъ 621.717 л. Азъ смятамъ, че тази сума е доста породѣчна, г-да прѣдставители, и ние, при разглеждането на бюджета, трѣбва да обърнемъ внимание на този фондъ и не трѣбва да го гласуваме въ бюджета. Азъ смятамъ, че и г-нъ Финансовиятъ Министръ ще се съгласи да не настоява за подобенъ фондъ, който, разумѣва се, ще бѣде въ полза на икономията, която се стремимъ да направимъ.

Пунктъ 11-й, който казва: (Чете.) „Въ Правилника за вжтрѣшния редъ на Народното Собрание да се вмѣсти членъ

който да заприщават на народните представители всякаво предложение за увеличение кредитите, както тѣ сж прѣдставени отъ министрите⁴, азъ смѣтамъ, че е много на мѣстото си. Когато дойде да се гласува Правилникътъ за вътрѣшния редъ, всички ние трѣбна да настояваме, за да се помѣсти единъ подобенъ редъ. Наистина, много пѣти се случва, че нѣкои отъ нашите почитаеми колеги, по едни или други обстоятелства, правятъ прѣдложения, за да се увеличатъ известни суми. Много хубаво желание, но като се увеличава расходътъ, туря се Финансовиятъ Министръ въ много трудно положение. Щомъ се увеличатъ расходите, трѣбва да се увеличатъ и приходите. Значи, щомъ се увеличава бюджетътъ, трѣбва Финансовиятъ Министръ да търси отъ кждѣ да покрие новите расходи, трѣбва да създаде нови данъци, новъ законъ, съ който да се натовари населението съ нови даждии, а пъкъ ние въобще като мислимъ да правимъ намадения, като правимъ отъ начало увеличения въ бюджета, нѣма да достигнемъ онова желание да направимъ икономии и да не натоварваме населението съ по-големи данъци.

Прѣминавамъ къмъ глава втора отъ рѣшенията на комисията, по върховното правителство. (Гласове: Общо, общо говорете по доклада!) Знаж. За расходите по върховното правителство, особено за дневните на народните представители, за прѣдставителните на прѣдсѣдателя и на подпрѣдсѣдателите и въобще за съкращение расходите, които прави Народното Сѣбрание, мене ми се вижда мнѣнието на парламентарната комисия много умѣстно. Много пѣти съмъ ималъ случай да настоявамъ, че ние не идваме тукъ, въ Камарата, за да ни се плаща много или да претендираме за една голема сума. (Коста Стефановъ: Не сме адвокати на земеделѣчески каси!) По продажбата на къщата въ Вѣлградчикъ, по ортаклъжа ли говорите? Тамъ, на ли — отъ 18 на 30.000 л.? И имате още очи да говорите! (Никола Хр. Габровски: За нѣкои гешефти расправятъ!) Това е негово мнѣние — судя по себе.

Казвамъ, че мнѣнието на комисията да се плаща по 15 л. дневни на народните представители, е много умѣстно и ние още тази година можемъ да го прокараме. Още тази година може да приемемъ това мнѣние, което е въ полза на икономията, за които ние отдавна настояваме. За прѣдставителните на прѣдсѣдателя и на подпрѣдсѣдателите може още тази година да се приеме мнѣнието на комисията. (Никола Хр. Габровски: Тѣ сж ги получили, вече, г-нъ Добриновичъ!) — Тѣ сж ги приели, на основание на стария бюджетъ, но не на основание на този, който ще гласуваме. Въобще, въ персонала виждаме едно съкращение, и азъ смѣтамъ, че това рѣшение, или по-добре, мнѣние на парламентарната комисия, прѣди всичко ще бѣде изпълнено отъ насъ, отъ народното прѣдставителство, отъ прѣдсѣдателя и подпрѣдсѣдателите, а така сжщо и отъ всички служещи, които сж въ канцеларията на Народното Сѣбрание.

За рѣшенията по разните министерства, по Министерството на Вътрѣшните Дѣла има да кажъ, че мнѣнието на комисията е тоже много справедливо и много полезно. Ти казва, че трѣбвало да се намалжат окръжията, да се

прѣмахнатъ помощниците на околийските началници; азъ смѣтамъ, че за помощниците на околийските началници, ние можемъ още тази година да прѣмахнемъ тѣхната служба, да не съществува въ бюджета. Тѣ, по моему, сж излишни. Колкото до окръжията, азъ смѣтамъ, че тази година едва ли ще може, г-да прѣдставители, да се направи тази реформа, едва ли ще може да се успѣе да се приеме такъвъ законъ. Азъ смѣтамъ, че трѣбва да се даде на правителството време за да може до година да прѣдстави единъ законопроектъ за тази реформа, за унищожението на известни окръжии и въобще за териториалното дѣление на държавата, на основание на добри изучавания, и тогазъ ще можемъ и тази реформа да приемемъ. Тази година, смѣтамъ, ще бѣде много прибрзано и нѣма да принесе онази полза, която очакваме всички.

По Министерството на Външните Дѣла и Исповѣданията комисията дава мнѣние за известни съкращения, както въ централното управление, така сжщо и въ агентства и другите подвѣдомствени учреждения на това министерство. Азъ смѣтамъ, че мнѣнието на парламентарната комисия, по това министерство, ние може още сега съ приемането на бюджета да го приемемъ. То не е свършено съ внасянето на никакъвъ законъ, но е — съ бюджета. Сжщо, въ особенния докладъ на членъ-докладчика отъ парламентарната комисия, г-на Вобчевски, можахъ да забѣлжжъ, че, когато събиралъ свѣдения, даже главниятъ секретаръ на това министерство се е съгласилъ на това мнѣние, което г-нъ Вобчевски показва въ доклада си. Съгласилъ се, че може да станжтъ тѣзи съкращения, слѣдователно, и ние можемъ още въ тази сесия, съ приемането на бюджета, да приемемъ мнѣнието на парламентарната комисия.

Азъ смѣтамъ, че когато е приемано общото рѣшение, сж участвували и г-да министрите; така щото, независимо отъ онова съгласие, изказано отъ главния секретаръ на Министерството на Външните Дѣла и Исповѣданията, смѣтамъ, че послѣдното се е потвърдило и отъ самото правителство. Така щото, може да направимъ тази реформа, тази икономия по това министерство, още тази сесия.

По Министерството на Народното Просвѣщение. За поддръжка, казва се въ доклада, на основните училища отъ първо до четвърто отдѣление държавата да плаща $\frac{2}{3}$ части, а общините $\frac{1}{3}$ частъ. Това положение бѣше до сега, и смѣтамъ, че и отъ сега може да се приеме сжщото, защото да оставимъ свършено на общините да плащатъ, едва ли ще имаме основни училища, а пакъ, както знаете, основното образование у насъ е задължително, споредъ Конституцията. Даже нѣма да сгрѣшимъ, ако ние приемемъ по-голема сума държавата да плаща за основните училища; държавата да плаща по-голема сума, отъ колкото плаща сега, за учителите въ основните училища. Щомъ е задължително основното учение, то, разбира се, можемъ смѣло да приемемъ една сума по-голема въ тежестъ на държавата. Колкото за класните училища, смѣтамъ мнѣнието, дадено отъ парламентарната комисия, щото половината отъ расходите за поддръжанието на тия училища да плаща държавата, а другата половина общините, въ които съществуватъ тѣ, смѣтамъ, едва ли ще

е възможно да се приеме тая реформа. Както е известно, общинитѣ у насъ сж доста бѣдни, и, ако ние имъ възложимъ да плащатъ половината отъ заплатитѣ на учителитѣ отъ една гимназия, вървамъ, едва ли ще могатъ да направятъ това общинитѣ и тогава ще трѣбва да се закрижатъ много училища, ще трѣбва да се прѣмахнатъ много гимназии. Асѣж може да се каже, че у насъ гимназиитѣ сж много. Може да се направи съкращение за тѣхъ, по това за да се направи, трѣбва да се изучи, трѣбва да ни се прѣдстави подробенъ законопроектъ, а току-така на единъ пътъ да се закрижатъ известни гимназии, или да задължимъ общинитѣ да плащатъ половината отъ заплатитѣ на учителитѣ, то е равносильно — щомъ задължимъ общинитѣ да плащатъ и тѣ не могатъ да плащатъ — съ закриването на твърди много гимназии. Това не е въ интереса на нашата младежъ. Ако ние дойдемъ единъ день до това положение, да закриемъ нѣкои гимназии, трѣбва да дадемъ възможностъ на младежитѣ да добижатъ специално образование: търговско, занаятчийско и т. н. Така щото, отъ една страна като имъ затваряме вратата на известни учебни заведения, трѣбва отъ друга — да имъ отворимъ вратата на други учебни заведения.

По Министерството на Правосъдието тоже се искватъ нѣколко реформи, изброени въ доклада на парламентарната комисия. Отъ тии реформи, съ Закона за съдоустройството, азъ забѣлжихъ, че нѣкои сж приети даже, при всичко, че законътъ не е прѣминжалъ прѣвъ Камарата, по на първо четение мина и прѣвъ комисията сжщо прѣминж; така щото, нѣкои реформи, споредъ мнѣнието на парламентарната комисия, сж приети вече за нашето правосъдие. Но има и други, които могатъ да бждатъ приети, и трѣбва да бждатъ приети още въ настоящата сесия — отъносително съдебнитѣ пристави и тѣхното възнаграждение. За тая реформа въ Закона за съдоустройството не е могло да се спомене, и асѣж не е мѣсто да се поменава въ тоя законъ и да се говори за тѣхнитѣ заплати и възнаграждения, понеже има за това особенъ законъ. Но ние можемъ, съ приемането на бюджета, да опрѣдѣлимъ и тѣхната заплата, както е прѣдвидена въ рѣшението на парламентарната комисия, именно 2.400 л. годишно и да отнемемъ отъ съдебнитѣ пристави всичкитѣ възнаграждения, които получаватъ до днесъ. Да приемемъ мнѣнието на докладчика отъ парламентарната комисия, че по-нататъкъ никакви възнаграждения за изпълнителното производство да не се взиматъ отъ съдебнитѣ пристави, а да се установи едно мито, както е казано въ доклада, 2—3%, или най-послѣ 4%; съ една дума, да се опрѣдѣли, че тоя, който подава за изпълнение единъ изпълнителенъ листъ, единъ пътъ за винаги да плати това мито, по-нататъкъ да не плаща нищо, а не днесъ да плати за описа, утрѣ за публикация и т. н. Съ това ще се прѣмахне експлоатацията, която твърди много се върши отъ съдебнитѣ пристави у насъ. Вървамъ, на мнозина отъ васъ е известно, г-да прѣдставители, че тамъ се вършатъ най-големитѣ експлоатации. Единъ съдебенъ приставъ, понеже възнаграждението е въ негова полза, трѣгва по изпълнение и взима 50 дѣла съ себе си, по-

вива всичкитѣ вискатели да отидатъ заедно съ него, и какво прави?—Вискателятъ като види, че неговиятъ длъжникъ нѣма нищо, на което може да укаже, казва на пристава: нѣма на какво да укажъ. Приставътъ му казва: не, ти трѣбва да укажешъ. Човѣкътъ, като не е боравилъ съ закони, не знае че той може и да не укаже нищо за секвестрацие, и указва най-послѣ една вещь, която не струва нищо. Приставътъ, възползуванъ отъ това, описва една вещь, която струва 6 л., взима 6 л. за описа и 2 л. за приставитѣ на странитѣ, всичко 8 л. Тукъ се явява едно хищение отъ страна на пристава, за да вземе 8 л., а не да изпълни листа. Това лице, което е вискатель, трѣбва да ходи нѣколко години при пристава, за да може да вземе нѣкоя пара. За туй, азъ сѣбтамъ, че е наша длъжностъ, още въ настоящата сесия, да прѣмахнемъ тая експлоатация. Да ѣж прѣмахнемъ да се не продължава за въ бждеще тая експлоатация, щото вискателятъ — който и така дълго врѣме отива по сѣдилищата, до гдѣто се снабди съ изпълнителенъ листъ — да не плаща по-големи тегости на съдебнитѣ пристави, до гдѣто се изпълни рѣшението на сѣдилището. Сега вискателитѣ плащатъ двойно отъ онова, което ще взематъ. Това имамъ да кажъ по реформитѣ по Министерството на Правосъдието.

По Военното Министерство. Азъ забѣлжихъ въ доклада на двамата членове отъ парламентарната комисия, на които е било възложено да изучатъ възможнитѣ съкращения въ военния бюджетъ, нѣкои работи, които сж възможни да станатъ. И наистина, въ тѣхния докладъ се забѣлжаватъ работи, които сж възможни да се направятъ — и то нѣкои, а не всички — но въ общитѣ рѣшения на комисията не сж изброени всичкитѣ тии възможни съкращения. Казано е само, че военниятъ бюджетъ може да не бжде по-големъ отъ 1/4 часть отъ общия бюджетъ. Така щото, по възможнитѣ съкращения по това министерство, вървамъ, че ще имае случай да говоримъ, когато дойде да се разисква тоя бюджетъ и да укажемъ на възможнитѣ съкращения. Онии, които сж възможни, ще поискаме да се направятъ, а ония, които сж невъзможни не ще има и какво да настояваме за тѣхъ. Сѣбтамъ, че въ бюджета на Военното Министерство известни реформи, известни съкращения могатъ да станатъ още въ тазигодшната сесия. Съ приемането на бюджета на това министерство, могатъ да се направятъ още тая година онии реформи, които сж възможни, онии реформи, за които ние много отдавна сме казали мнѣнието си и за които ще настояваме до тогава, до когато се осъществи това мнѣние.

Тѣзи бѣлжки имамъ да направя по доклада на парламентарната комисия и сѣбтамъ, че тѣ сж достатъчни да ни убѣдятъ, че наша длъжностъ е още въ тая сесия да направимъ възможното. Онова пъкъ, което е невъзможно да се направи сега, разумѣва се, че ще остане за идущата сесия, като се остави на правителството да се занимае съ изработването на известни законопроекти и да ги внесе идущата година. Затова, азъ прѣдлагамъ да се приеме докладътъ на парламентарната комисия по принципъ и да се възложи на правителството, което още въ тая сесия да прѣдстави

възможните законопроекти за възможните реформи, а за ония, за които се окаже, че не е възможно да се представят въ в тази годишната сесия, да се остави на правителството да ги представи въ идущата сесия, за да може да се изпълнят ония реформи, за които много отдавна сме настоявали да се осъществятъ.

Иванъ Д. Гешовъ: Г-да представители! Прѣд насъ имаме доклада на парламентарната комисиия, която бѣхме избрали лани, за да направи нѣкои реформи. Нѣма никакво съмнѣние, че тази парламентарна комисиия е имала единъ много късъ срокъ да направи толкова хубави нѣща, които тя изброява въ рѣшенията си. Азъ, г-да представители, като се възхищавамъ отъ рѣшенията, взети отъ тази комисиия, ставамъ тукъ да кажа сега нѣколко думи и да направя нѣколко бѣлѣжки въобщо върху рѣшенията, които сж вземени отъ нея. Азъ не щя да расчленявамъ рѣшенията членъ по членъ, но ще говоря въобщо върху всичкитъ рѣшения и върху всичкитъ реформи, които се предлагатъ. Вие знаете, г-да представители, че е лесно да се говори за реформи, но е едно отъ най-мжчнитъ нѣща приспособленieto имъ. Рѣшенията и реформитъ, които ни предлага парламентарната комисиия, сж много хубави, но много отъ тяхъ могатъ още сега, до нѣкъдъ, да се приемжтъ, а нѣкои ще останжтъ на врѣмето и на почитаемото правителство да ги приспособи. Азъ бихъ желалъ да чуя мнѣнието на оппозицията по тия реформи. Азъ видѣхъ въ оппозиционнитъ вѣстници, че бѣше написано много нѣщо по тия реформи, но вървѣи това, азъ бихъ желалъ да станжтъ тукъ нѣкои господа отъ оппозицията и заедно съ насъ да обсъжджтъ тия реформи и да кажжтъ: кои отъ тяхъ сж добри и кои лоши. Но азъ съмъ втори по-редъ, който станжхъ да говоря по тоя докладъ и затова се надѣж, че ще имамъ честта да чуя по-сетѣ мнѣнието на оппозицията. (Никола Хр. Габровски: Ще го пратите въ архивата!) Но сега чуя нѣколко гласа отъ оппозицията, които казвж да се испрати въ архивата . . . (Никола Хр. Габровски: Казвж, че ще го пратите въ архивата!) Но, г-да, ние сме направили тия реформи, за да се приспособжтъ, както сме направили и други нѣкои работи. Вие помните, г-да оппозиционери, прѣди нѣколко врѣме, когато издѣзохме съ законопроекта за сѣдоустройството, когато бѣше въпросъ за несмѣнливостта на сѣдинитъ, вие всички казвжте, даже единъ отъ трибуната каза: наистина, е хубаво нѣщо, но вие нѣма да го приспособите. Какво искате? Приспособи ли се или не се приспособи? Да ли въ комисията сж приети или не всичкитъ начала, които бѣхж прокарани въ тоя проектъ, не можж да кажж нищо; но до колкото се простиратъ моитъ свѣденни, мислж, че главнитъ начала сж приети и скоро ще видимъ тукъ да се декладватъ и тогава ще се съгласите, вървамъ, че сме направили нѣщо хубаво. Тѣй сжщо е и за тия реформи. Тѣ сж за насъ една програма, но всичкитъ тоя кунъ рѣшения ние не можемъ днесъ за днесъ да ги приемжтъ отъ веднажъ, а ще ги приемжтъ постепенно, и вървамъ, че и вие ще ни помогнете въ това отношение.

Г-да представители! Азъ гдѣто се възхищавамъ най-много отъ рѣшенията на комисията — ще го кажж право и то въ нѣколко кратки думи — то е за рѣшението, което комисията е взела по Военното Министерство. Има и други много хубави рѣшения, но това, което се касае за Военното Министерство, азъ мислж, че е една много голѣма реформа, понеже тази реформа е свързана съ бюджета. Това хубаво рѣшение се състои въ нѣколко кратки думи по военния бюджетъ. Казано е: „Бюджетътъ на Военното Министерство да не надмива $\frac{1}{4}$ отъ дѣйствителнитъ приходи на държавата“. Тамъ, г-да представители, е мислж най-важното, по което и почитаемата оппозиция ще се съгласи, че трѣбва да се приспособи тази реформа, а именно да се намали военниятъ бюджетъ. Азъ знамъ, че това нѣщо, което говорж тукъ, ще ви се види малко не налѣто; защото ние всички се надѣваме на нашата войска и че ние, като виждаме какво е направила нашата войска, трѣбва съ по-голѣми сили да ѝ поддържаме. Да, това е така; но прѣдставителството не трѣбва да забравя, че ние не сме голѣма сила. Ние сме една малка държавица на Балканския полуостровъ, който е единъ вулканъ. Но азъ съмъ на мнѣние, че колкото по-малко войска имаме, колкото по-малко оржжие имаме, толкова по-добрѣ ще бжде за насъ. Трѣбва да знаете, че малкитъ сили всѣкога правжтъ погрѣшки, когато иматъ оржжие въ ржцѣтъ си. Това е моето мнѣние и азъ искахъ да го искажж, като се надѣвамъ, че то ще бжде и вашето мнѣние.

Вие знаете, г-да, че отъ нѣколко врѣме насамъ, ние не сме въ таква лошо положение, въ такива лоши врѣмена, както когато ни плашехж съ щика. То минж. Сега, слава Богу, ние сме съ всички държави добрѣ и сме придобили симпатитъ на нашата освободителка Велика Русия, която е нашата покровителка и ще бжде наша покровителка. (Ржкоплѣскания.) Следователно, г-да представители, щомъ е така, щомъ имаме покровителството на Велика Русия и щомъ сме въ добри отношения съ другитъ западни държави, ние нѣмаме страхъ отъ нищо. И ако имаме по-голѣма войска, ние нѣма да направимъ нищо повече; нѣма да завземемъ нѣщо повече отъ това, което имаме. Ние искаме да бждемъ господари на това, което имаме, и, ако имаме нѣщо повече да вземемъ, то ще дойде съ врѣмето, а не съ оржжие. И ще дойде съ врѣмето, само ако джебоветъ ни сж пълни, а не ако имаме много барутъ въ нашитъ складове. Така щото, г-да представители, азъ станжхъ като се възхитихъ отъ това малко членче и рѣшихъ да искажж отъ тукъ, вървѣд Народното Сѣбрание, моето мнѣние по това нѣщо и надѣвамъ се, че и всички ще се съгласите съ него.

Послѣ има едно малко членче и за ограничение пенсийтъ на военнитъ. И това, г-да представители, азъ го прѣгрѣжамъ съ всички сили. Всѣкога съмъ билъ противъ тия нѣща и прѣди нѣколко години, когато тукъ бѣше на разискване въпросътъ за пенсийтъ, азъ възстанжхъ именно противъ даването на тия голѣми пенсии на военнитъ. Азъ искахъ още тогава да се опрѣдѣли единъ максимумъ, както се направи за гражданскитъ чиновници — да не полу-

чаватъ повече отъ 6.000 л. Искахъ сжщото да се направѣше и за военнитѣ. Ние не трѣбва да забравиме — вие знаете, примѣри пѣма да навеждамъ и не трѣбва да навеждамъ такива за разни лица — че пенситѣ на военнитѣ сж много голѣми. И вие ще направимъ нѣщо добро, като ги намалимъ, особено като чухъ думитѣ на г-на Министра на Финанситѣ, който каза, че тая година ще имаме единъ милионъ за пенсии. Единъ милионъ за пенсии въ България, която сжествува отъ 20 години само! И най-многого пенсии се даватъ на военнитѣ! Следователно, азъ станяхъ да кажа нѣколко думи и да помоля г-да прѣдставителитѣ да се съгласятъ да искажемъ едно мнѣние и да поискаме отъ почитаемото правителство да приспособи, колкото се може по-скоро, тия реформи, които сж най-добри за насъ.

Петръ Панапчевъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Много пжти ми се е падала честта отъ тая трибуна да говорѣхъ по разни въпроси, но едва ли ми се е прѣдставялъ по-благодаренъ прѣдметъ, отъ колкото е днешниятъ, който подлѣжи на вашето просвѣтено внимание и разглеждане. Този прѣдметъ е докладътъ на парламентарната комисия за изработване реформи, въ свързка съ бюджета.

Г-да народни прѣдставители! Извѣстно ви е, че нашето икономическо положение, благодарение на единъ извѣстенъ режимъ, който тежѣше върху България, въ продължение на единъ осемъ-годишенъ периодъ, вмѣсто да напѣдне, то нѣкакъ си дойде да се спъне. И колкото повече се продължаваше тоя убийственъ режимъ, толкова повече това икономическо положение се влошаваше. И сега всинца сме въ положение да признаемъ, че нашето икономическо положение не е отъ хубавитѣ; че положението на България въ финансово отношение, казахъ го и по-напѣдъ, ще кажа и сега, не е блѣсково — не казвамъ че е отчаяно, както казахъ други. Но нека да признаемъ, като бждемъ справедливи, че не сме ние, не е сегашното правителство, което докара отечеството въ това лошо положение; не сме ние, които сме станѣли причина, за да го гледаме ние днесъ въ това лошо положение. Причината сме ѣк обяснявали много пжти всинца, на и азъ едвамъ опзи день имахъ случай да говорѣхъ върху нежъ. Тя е онова безпоощадно, онова глупаво прахосничество, което бѣше станѣло като болестъ на бившия режимъ. Настоящото правителство, г-да народни прѣдставители, намѣри страната въ едно най-разстроено положение; намѣри ѣк такава не само по финансовото положение, но и по всички отрасли на управлението. То се завзе съ неблагоприятната задача, съ своитѣ послѣдни усилия и трудъ, да поправи това лошо положение.

Понеже днесъ прѣдлѣжи да се говори само за икономическото положение на страната, азъ ще кажа, че и въ тоя случай нашето правителство е направило много работи. Но не трѣбва сжщеврѣнно да се самооболцаваме, че като е направило много работи, трѣбва да се спремъ тамъ, и че не трѣбва да отидемъ по-нататъкъ. Напротивъ; едно достойно правителство, което съзнава своята мисия, едно

правителство, което се е нагърбило да водѣ сждинитѣ на отечеството въ добъръ пжтъ, то никой пжтъ не трѣбва да се спира въ пжтя на реформитѣ, то никой пжтъ не трѣбва да занемарва икономическото положение на страната, а колкото е възможно, даже ако всѣки день може, да направи нѣщо, за да подобри това икономическо положение, и това ще е повече честь и хвала за него.

Прѣдистѣлнени съ тая пдея, както правителството, така и народното прѣдставителство, и съзнавайки лошото икономическо положение на страната, въ минжлата сесия, по инициативата на нѣкои отъ нашитѣ другари, се образуваша по законодателенъ редъ една комисия парламентарна, имѣюща за цѣль да подобри това икономическо положение, признато отъ нашето правителство, че не е до тамъ добро, не е до тамъ блѣсково. Защото, г-да прѣдставители, ако положението бѣше наистина хубаво, то нѣмаше сега да сжществува тая парламентарна комисия, нѣмаше и този докладъ да бжде въ вашитѣ ржцѣ на разглеждане. Не за туй ли, защото се съзна, че това положение не е хубаво, се учреди и тая комисия, която работи въ продължение на нѣколко мѣсеци? Нека ми бжде позволено, г-да прѣдставители, да отдамъ хвала и честь на тая комисия, изтѣзала отъ нашата срѣда. Азъ мисля, че като говорѣхъ похвално за нежъ, въ сжщото врѣме азъ изразявамъ и вашитѣ чувства, защото тая комисия, колкото малко врѣме и да имаше на расположеение, за да промисли за извѣстни намаления, за извѣстни реформи въ нашия бюджетъ, при все това тя е направила въ това малко врѣме толкова много работи, които едва ли би могли да бждѣтъ направени въ продължение на една-две години. Но благодарение на нейното желание да помогне, благодарение на нейното желание да оправдае сжщия мандатъ и тежкото порѣчение, което ѣ се възложи отъ г-да прѣдставителитѣ, тая, казвамъ, комисия въ продължение на единъ едвамъ петъ-мѣсеченъ периодъ можа да се яви прѣдъ насъ съ единъ докладъ, който, колкото и да не е обемистъ въ своитѣ страници, но е твърдъ цѣненъ и твърдъ обемистъ по своето съдържание; единъ докладъ, който приложенъ съвѣстно, приложенъ въ всячки точки, нѣма освѣнъ да даде едно облекчение на държавния бюджетъ не по-малко отъ 6,000.000 л. А такова едно намаление, при сегашното икономическо положение, нѣма съмнѣние, е повече отъ желателно. И азъ казвамъ, възлагамъ честь и хвала на тази комисия, за нейнитѣ хубави работи и за нейния усиленъ трудъ, за да намѣри тѣзи 6,000.000 л. икономии; а въ сжщото врѣме ще моля, както почитаемото правителство, тѣй и бюджетарната комисия, на които слѣдъ нѣколко дена прѣдстои да пристѣпѣ къмъ разглеждане на бюджетитѣ, да иматъ прѣдъ видъ този докладъ. Ония отъ рѣшенитѣ, които за сега сж осжществими и наврѣмenni, както каза г-нъ Добриновичъ, и които не би трѣбовало да се прилагатъ чрѣзъ извѣстни законопроекти, още тази сесия да получатъ своето осжществление, а за ония, за които се изисква по-дълговрѣменно работение и които се касажѣ за прѣобразование на персонала и пр., и което трѣбва да става съ законопроекти, нека стане едно малко отлагание, но

това отлагане по някой начин да не се продължава повече от една година, и идущата година да бъде осъществено всичко, което предлага комисията.

Слѣдъ тѣзи общи бѣлѣжки, г-да народни прѣдставители, които направихъ относително работитѣ, извършени отъ достопохвалната наша комисия, нека ми бѣде позволено, и то твърдѣ въ кратецъ, да направя нѣкоя забѣлѣжка относително рѣшенията ѝ, и то не да се спирамъ върху всѣко рѣшение отдѣлно, но изобщо по рѣшенията на особеннитѣ докладчици на тази комисия, за специалнитѣ министерства.

Г-да народни прѣдставители! Най-напрѣдъ, по редъ, о докладчѣтъ по реформитѣ и икономитѣ, които могатъ да се направятъ по Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи. Г-да народни прѣдставители! Азъ съ възхищение посрѣщамъ този докладъ, особено онази кръгла и хубава цифра 1,800.000 л., която почтениятъ докладчикъ намира, че може да се добие отъ реформитѣ и икономитѣ по Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Азъ бихъ обрѣкналъ вниманието на г-да прѣдставителитѣ върху единъ пунктъ на този докладъ, касателно намалението на окръжитѣ.

Г-да народни прѣдставители! Почтениятъ докладчикъ по окръжитѣ се спира върху числото 9, а пъкъ комисията, въ съгласие съ респективния министъръ, именно Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, е намѣрила, че 9 е малко, но 14 окръга ще удовлетворяватъ нуждитѣ на Българското Княжество. Азъ, г-да народни прѣдставители, хвърлямъ у васъ идеята за още по-голѣмо намаление на нашитѣ окръзи въ България. Азъ се спирамъ върху числото 6, и намѣрвамъ, че 6 окръга въ България ще бѣждѣтъ повече отъ достатъчни да отговарятъ на нуждитѣ на Княжеството.

Г-да народни прѣдставители! Ако въ турско време сме могли да имаме едно административно дѣленіе въ границитѣ на сегашното Българско Княжество на 6 санджака, защо сега да го нѣмаме на 6 окръга? Още повече, че тогава ние се липахаме отъ всѣкакви пѣтица за съобщение. А пъкъ сега, когато имаме такива хубави шосета, които сѣ изработили въ разстояние на 20 години, които предлагаватъ да се работятъ, и ще се работятъ, и при тѣзи огромни разходи, които сме направили за желѣзници, и слѣдъ нѣколко години вече цѣла България ще бѣде прѣмръжена съ шосета, а главно съ желѣзници, защо, казвамъ, сега 6 окръга на България да не бѣждѣтъ достатъчни да удовлетворятъ нуждитѣ, по отношение нейното административно дѣленіе? Вие виждате, че Южна България се прѣсича съ една линия, а въ скоро време ще се прѣсѣче съ двѣ линии. Вие виждате, че Сѣверна България се прѣсича съ линия отъ София, която ще достигне брѣговетѣ на Черно море. Вие виждате, че друга една линия прорѣзва посрѣдъ Сѣверна България, между Русе и Търново. Една линия отива отъ София за Радомиръ и за Кюстендилъ. Вие знаете, че линията София—Романъ отъ Мездра ще отиде въ Видинъ. Има и други локални линии. Всички тѣзи линии, които сѣ артерии на главната линия, било къмъ вжтрѣшнитѣ мѣстности, било къмъ Дунава, всички тѣзи линии приготвени, готови, не могатъ

да разберж, каква голѣма трудностъ може да се прѣдстави, да направимъ справедливо териториално и административно разпрѣдѣление, като раздѣлимъ Българското Княжество на 6 окръга.

Г-да народни прѣдставители! Азъ съмъ слушалъ отъ мнозина отъ васъ, а и азъ съмъ на това мнѣние, че съ унищожението на 2, 3 или 4 окръга, нѣма да се постигне цѣльта, която се гони; защото това ще бѣде, може би, рана, и вмѣсто да ѣхъ горишъ и лѣкувашъ коренно, гуждашъ ѝ мехлемъ, да не може да заздравѣе. Ако трѣбва да се търсѣтъ икономии, трѣбва да се намѣржатъ изведнажъ, и ще се намѣржатъ тукъ, въ разпрѣдѣление държавата на по-малко окръзи. Азъ знамъ прѣдставители, които се сърдятъ: защо тѣхнитѣ окръжъ да бѣде унищожень и присъединень къмъ другъ и защо едни-кои си да останатъ. И, дѣйствително, ако правите таква териториално разпрѣдѣление, да останатъ 16 или 18 окръга, тия хора сѣ прави. Така щото, азъ намирамъ, че съ намаление окръжитѣ на 13—14, нищо нѣма да се постигне; но ако се направи коренно разпрѣдѣление и останатъ само 6 окръга, тогава никой нѣма да се сърди, и бѣдете увѣрени, че всички тогава ще съзнажатъ, че не се прави това за хатѣръ на този или онзи, а за да се помогне на държавния бюджетъ, за да се помогне на българскитѣ данъкоплатци.

Ето защо, г-да прѣдставители, азъ се спрѣхъ върху този въпросъ и намѣрвамъ, че колкото и да е похвално мнѣнието на почтения докладчикъ г-на Юркова, още по-добро и, може би, по-похвално ще бѣде рѣшението на Народното Събрание, взето по прѣдложението, което, се надѣвамъ, ще направи г-нъ Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, ако прѣдстави единъ законопроектъ за бѣдѣщото териториално разпрѣдѣление, което да обема само 6 окръга, и бѣдете увѣрени, че тогава ще имаме добри окръжни постоянни комисии и окръжни съвѣти, гдѣто ще могатъ да възжѣтъ повече лица отъ повече мѣста и ще могатъ да направятъ и по-голѣми работи, защото ще иматъ на разположение бюджета не отъ 50—100.000 л., отъ които — мимоходомъ ще забѣлѣжжъ — по-голѣмата частъ отиватъ само за издържаніе личния съставъ на постояннитѣ комисии и окръжнитѣ съвѣти, когато заседаватъ, ами ще имаме бюджети по 2—3,000.000 л. и тѣзи милиони, изхарчени за нуждитѣ и необходимитѣ постройки, каквито сѣ пѣтицата и други отъ окръженъ интересъ, ще може да се постигне много повече работа, отъ колкото сега съ 22 окръжни постоянни комисии. Така щото, г-да народни прѣдставители, тази реформа е една отъ най-важнитѣ, ще ви заинтересува, и нека всѣки отъ васъ, слѣдъ като чуе моето мнѣние, да се замисли върху него, и вѣрвамъ, че слѣдъ добро изучаваніе, нѣма освѣтъ да намѣри най-благоприятенъ отзивъ въ нашитѣ сърдца.

Г-да народни прѣдставители! Колкото се касае до Министерството на Външнитѣ Работи и Исповѣданята, азъ нѣма много да говорж. Ще кажж само, че азъ напълно одобрявамъ извършеното по това министерство отъ комисията, както и прѣдставения докладъ отъ г-на Вобчевски.

Икономията от 7—800.000 л., които той прѣдвижда и която е достатъчна, дѣйствително отговаря на назначението на тая комисия. Ако по Министерството на Външниятъ Работи комисията е могла да намѣри икономии 800.000 л., и ако тази икономия се осмѣществи, ще бѣде повече отъ желателно.

Г-да прѣдставители! Азъ напълно сподѣлямъ неговото мнѣние за закриванieto на извѣстни наши дипломатически агентства и бихъ желалъ бюджетарната комисия да вземе актъ отъ моитѣ думи и още въ тази сесия да осмѣществи тази частъ отъ доклада на г-на Бобчевски. Азъ даже намѣрвамъ, че почти всичко отъ този докладъ може да се осмѣществи, и понеже не се изисква това да се извърши чрѣзъ законодателенъ редъ, не се изисква внасянето на пѣвакви законопроекти, за да се осмѣществи, не се изисква особено нѣкое обширно обсъждане, намѣрвамъ, казвамъ, че би могло всичко да стане още тази година. И наистина, г-да прѣдставители, защо ни сж тия дипломатически агентства въ Атина, Цѣтина и Парижъ? Въ тѣхното сжществуване азъ не намирамъ нищо друго, освѣтъ единъ държавенъ луксъ. Казватъ, г-да прѣдставители, че когато имаме дипломатически агентства въ извѣстни държави, то тѣ ще можели да помогнатъ не само въ търговско отношение, но и въ дипломатическо отношение щѣли да помогнатъ за запазване интереситѣ на нашето Княжество. Азъ не намѣрвамъ, че това може да бѣде тѣй, че тѣ дѣйствително може въ пѣщо да помогнатъ. Другитѣ държави иматъ у насъ свои консули, които се сношаватъ съ нашето правителство, и всичко онова, което трѣбва да се направи съ извѣстна държава, има какъ да се извърши, та не е толкова нужно и ние да имаме тамъ наши агенти. Достатъчно е, че тѣ иматъ тукъ, у насъ, акредитирани свои прѣдставители, които на тѣхни разписки може да бѣждатъ посредници между нашето правителство и между респективната държава, която ти е пратила, и чрѣзъ тѣхъ може всичко да се направи. Па най-сетѣ, г-да прѣдставители, какво може да ни помогне Атинското агентство? Какви търговски отношения ние имаме съ Гърция? — Положително нищо. Азъ мислѣхъ, че нашиятъ агентъ въ Атина, който до сега е стоялъ тамъ, не е сторилъ нищо друго, освѣтъ, че по време на гръцко-турската война е пратилъ нѣколко шифровани телеграми, за които е платилъ десетина хиляди лева, за да дава свѣдения какъвъ е ходътъ на войната. Ами, че ние четехме тия извѣстия и въ вѣстниците. А пъкъ какво друго може да направи? Може ли той да направи нѣкое положение такова, което да може да помогне и на тѣхъ и на насъ? — Не. Не може да направи. А че ще може да направи, въ това не се лъжете; нищо подобно той не може да направи. Сжщото е, г-да прѣдставители, и съ нашия агентъ въ Парижъ. Ами какво може да помогне агентинтъ въ Цѣтина? Какви дипломатически отношения ние имаме тамъ? Какви търговски работи имаме да вършимъ съ тая държава? Ние знаемъ, че смо въ добри отношения съ нея, а пъкъ да бѣдемъ тѣй, това не го е направилъ нашиятъ дипломатически агентъ, а събитията сж го направили, едноплеменността го е създадала, едноплѣменното най-послѣ. Това го е направило съзнанието за

общността на интереситѣ, които тия два братски славянски народи иматъ на Балканския полуостровъ. Така щото, това което станъ, щѣше да стане и безъ дипломатически агентъ, а и въ бѣдѣще ще става, безъ да имаме тамъ такъвъ. Тѣй щото, азъ мислѣхъ, г-да прѣдставители, че тия три агентства би могли прѣспокойно да се закриятъ. Даже да имаше извѣстна нужда отъ тѣхъ, то пакъ, въ интереса на бюджета, трѣбва да се закриятъ. Не е първъ пътъ, гдѣто една държава, въ интереса на своитѣ икономии, закрива своитѣ дипломатически мисии, своитѣ посланичества. Това направи и Гърция прѣди нѣколко години, когато се намѣрваше въ положение, че трѣбваше да си помогне икономически, и тя закри не само много свои дипломатически мисии, но и много посланически мисии, като остави първитѣ секретари за извѣстно време да изпълняватъ длъжността на агенти и да водятъ текуцитѣ работи, до като тѣхниятъ бюджетъ да намѣри улегчение, да намѣри подобрене.

Прочее, г-да прѣдставители, азъ напълно одобрявамъ изказаната мисълъ за закриванieto на тия дипломатически агентства, и може даже, бюджетарната комисия, както и самото правителство, което повече и по-добре съзнава нуждитѣ на държавата за сношаванieto ѝ съ другитѣ държави, може би, казвамъ, ще намѣри то и други агентства, които подлѣжатъ на закриване, и дай Боже тогазъ на мѣсто 800.000 л., както е прѣдвидѣлъ г-нъ Бобчевски, да се намѣри отъ това министерство една икономия отъ единъ милионъ лева.

По Министерството на Народното Просвѣщение, прѣдставлява се една икономия отъ 1,586.000 л.; по Министерството на Финанситѣ 500.000 л.; по Министерството на Правосѣдieto почти 1,000.000 л.; по Министерството на Търговията и Земледѣлието 500.000 л.; по Министерството на Общитѣ Сгради, Пжтищата и Съобщенията 800.000 л. Това сж цифри, твърдѣ хубаво звучащи въ нашитѣ уши и твърдѣ хубаво произнасяни отъ нашитѣ уста. И тия икономии азъ намирамъ за достатъчни и дай Боже по-скоро да се осмѣществятъ. И тия реформи и намаления, прѣдвидени, за да даждъ тия кръгли цифри икономии, сж и ще бѣждатъ повече отъ достатъчни.

Остава, г-да прѣдставители, да дойдемъ до Министерството на Войната. Трѣбва да се отдаде голѣма похвала на докладчинитѣ на парламентарната комисия, г. г. Христо Теодоровъ и Иванъ х. Петровъ, за гдѣто можахъ тѣй сериозно да вникнатъ въ работата си и съ такава енергия и съ такова, тѣй да се каже, знание на работата, да се заловятъ за нея, и благодарение на тази енергия и това познавание на работата, тѣ можахъ да прѣдставятъ докладъ такъвъ, какъвто бѣше желателенъ.

Г-да народни прѣдставители! До сега сжществуващето едно мнѣние у насъ, че Военното Министерство е една свѣтъла свѣтълѣхъ такава, каквато има въ олтаря на нашата черква, и че не може да се докосне до нея никой другъ, освѣтъ свещеникътъ; и то слѣдъ като се направи извѣстна служба и посчете извѣстни молитви. Първи сж г. г. Христо Теодоровъ и Иванъ х. Петровъ, които се докоснахъ до тая свѣтъла свѣтълѣхъ, и видѣхъ, че не е

опасно да се докоснат. И аз мисля, г-да представители, върват, че и самите наши военачалници ще считат за себе си едно осекърбление, ще считат за себе си едно петно, хвърлено върху тях, ако действително се носи въ нашето общество едно такова мнение. Аз мисля, че тѣ съ нагледуване ще отхвърлят нападите на опозиционните вѣстници, които се сипят върху народното представителство за туй, че то имало дързостта, чрезъ своите избрани членове на парламентарната комисия, да отиде въ това министерство, да вникне въ него, да прѣгледа неговия бюджетъ и слѣдъ туй да излъже прѣдъ Народното Собрание съ едно мнение, че би могло да се направи и тамъ едно намаление отъ 2,300.000 л. Азъ съмъ говорилъ, г-да представители, съ много военни и всички — не знамъ искрено ли говорятъ или не, но азъ съмъ привикналъ да мисля, че всѣки, който ми говори, ми говори искрено — говорилъ съмъ, казвамъ, съ много военни и всички признаватъ, че е възможно да се направятъ извѣстни икономии въ Военното Министерство, икономии, които сж наврѣнени и налѣжати, и всички съ негледуване отхвърлятъ оуи, тѣй да се каже, ужъ приятелско, но въ сѣщото време коварно подбуждане отъ страна на опозицията.

Г-да народни представители! Азъ самичкъ знамъ, че текущата година, когато нашата комисия свърши работата си и когато нейниятъ докладъ станъ извѣстенъ на обществото, почти 90% мога да кажа, отъ нашето офицерство — и това имъ прави честь — признава неговата основателностъ и всѣки, който може да искаже мнѣнието си по доклада на парламентарната комисия, призна, че този докладъ, който е много добъръ, ако се приспособи, нѣма да се намалятъ нашите военни сили ни най-малко, а въ сѣщото време ще направи, може би, нашата войска още по-силна, отъ колкото е тя сега. Но, г-да представители, намѣрихъ се хора въ България, които забравиха, че тѣмъ прѣди четири години въ тази свещена ограда поднесохъ на тази трибуна единъ протестъ, въ който, като протестирахъ противъ нашите дѣйствия, казвахъ: ние сме на мнение, че настоящето народно представителство и неговото правителство правятъ прѣстѣпление, като не намаляватъ военния бюджетъ, и казвахъ, че военниятъ бюджетъ трѣбва да се намали не тѣй, както ни го представятъ нашите г-да докладчици, намаленъ съ 2,300.000 л., ами, казвахъ тѣ, трѣбва да се намали съ 8,000.000 л. И какво мислите, г-да представители? Тогава, когато всички ние, които очаквахме хубавите резултати отъ тази комисия, тогава, когато тѣзи хора, като сложихъ на тази трибуна своя знаменитъ споредъ тяхъ протестъ, би трѣбвало да прѣгърнатъ доклада на парламентарната комисия, ако не за друго, то поне за туй изпълнение на тяхното желание, макаръ не въ тѣзи голѣми размѣри, а въ по-малки, и да въздадатъ честъ и хвала на г-да докладчиците, тѣзи хора нарѣкохъ акта на комисията *предателство*. И въ това време, когато тѣ сипѣхъ хули върху комисията и наричахъ това, което тя върши, *предателство*; когато казвахъ, че тая комисия се стреми да дезорганизира нашата военна сила, и то съ какво? — Съ едно намаление отъ 2—3 милиона лева; когато

тѣ съ едно намаление отъ 8 милиона лева сж искали по-напрѣдъ да сж подобрятъ още повече, въ това време, казвамъ, азъ се срѣцахъ съ много военни лица, които съ негледуване отхвърлихъ тия, тѣй да се каже, гадаличкани, които подбуждахъ къмъ извѣстни дѣйствия, за които тѣ не сж способни и никога нѣма да бѣдатъ способни, и всички военни людѣ съзнавахъ, че тоя докладъ е добъръ и пожелавахъ часъ по-скоро да бѣдатъ осществени предлаганите реформи. Ето защо, г-да представители, азъ казахъ по-напрѣдъ, че самите военни лица не искатъ да гледатъ на това вѣдомство, на Министерството на Войната, като на свѣтъла свѣтъхъ, но и тѣ гледатъ на своето министерство тѣй, както гледа на него и народното представителство, и всички съзнаватъ, че ако народното представителство намѣри, за благо на отечеството, че и по това вѣдомство би трѣбвало да станатъ извѣстни икономии, нѣма съмнѣние, че тѣ ще ги приежатъ съ удоволствие. Но, г-да представители, когато ще правимъ реформи, когато ще правимъ нѣкои намаления, които съзнаваме, че сж пуждни за отечеството, че сж желателни за народа, който ни е пратилъ тукъ да искажемъ неговите пужди, неговите желания, менъ ми се струва, че не трѣбва да обръщаме внимание: ще ли се това нѣкому или му се не ще. Достатъчно е, че, слѣдъ като распитахме добръ работата, можемъ да дойдемъ до заключение, че предлаганите реформи и намаления сж отъ естество за доброто на отечеството, сж отъ естество да помогнатъ за неговото икономическо повдигане. Ето защо, азъ се спрѣхъ малко върху това министерство и пакъ съмъ дабженъ да кажа, че избраните отъ насъ лица, именно комисията, чрезъ своите докладчици, сж направили повече отъ колкото е желателно. Следователно, нѣма освѣтъ на нашата бюджетарна комисия, както и нашето правителство да взематъ подъ най-сериозно внимание този докладъ, и това, което ще може да се направи тази година, да се направи, а онова, за което се нѣма възможность да се осществи сега, да остане най-късно за идущата година. И пека бюджетътъ на българската държава по Военното Министерство да бѣде такъвъ, каквито сж бюджетите и на другите държави отъ нашата категория. Азъ даже, г-да представители, намирамъ, че ако нашиятъ воененъ бюджетъ се съкрати на $\frac{1}{4}$ часть отъ общия бюджетъ на държавата, той пакъ ще бѣде единъ бюджетъ повече отъ достатъченъ, за да поддържа нашите военни сили на такава висота, на каквата сж, безъ да отслаби ли най-малко силите ѝ въ военно отношение. Ние виждаме тукъ... азъ ще се спрѣ само на Германия. Ако сж върни цифрите, които ни прѣдставятъ г-да докладчиците — азъ мисля, че сж върни, защото сж ги извлѣкли отъ алманаха на Гота за 1897 год., който е най-автентичниятъ въ слѣдъ — Германия харчи $\frac{1}{3}$ часть отъ общия си бюджетъ за поддържане на военните си сили; респективно излиза, че въ положението, въ което се намира България, като имаме единъ общъ бюджетъ отъ 84 милиона, Германия харчи само 17 милиона и вѣщо за поддържане на военните си сили. Значи, Германия, която се счита сега една отъ най-дисциплинираните и най-могуществените въ военно отношение държави, нейните

военни сили, отъ това, че тя харчи $\frac{1}{5}$ частъ отъ своитѣ общи приходи, ни най-малко не сж се намалили. Прочее, азъ мислѣхъ, че и България, стига да има едно хубаво военно устройство, ако похарчи $\frac{1}{4}$ частъ отъ общитѣ си приходи за тази цѣль, съ това нѣма да намали силата на своята армия; напротивъ, както казахъ, азъ мислѣхъ, че чрезъ известни подобрѣния ще можемъ въ друго отношение повече да ѣхъ усилимъ. Право забѣлѣжи г-нъ Решовъ, че не е достатъчно да имаме много войници на книга, а е необходимо да имаме пуждното количество пушки, пуждното количество дрѣхъ, пуждното количество амуниция, и когато ти се вдигне на кракъ, да видишъ интереситъ на отечеството, да бжде въ положението на войникъ облѣченъ, да бжде въ положението на войникъ нахраненъ. Тѣй щото, азъ мислѣхъ, г-да прѣдставители, че това е по-важно. И като намирамъ, че би могло да се намалѣтъ расходитѣ на Военното Министерство на $\frac{1}{4}$ частъ отъ общия бюджетъ на държавата, въ сжщото врѣме съмъ съгласенъ съ изказаното мнѣние отъ страна на комисията, щото въ продължение на десетъ-годишенъ периодъ, отъ икономитѣ, които ще се направѣтъ въ бюджета, да се отдѣля всѣка година по $1\frac{1}{2}$ —2 милиона лева съ специално назначение, не за айджии, не за жалване, а за купуване пушки, топове и амуниция. Така щото, когато единъ день нашитѣ военни сили бждѣтъ повикани да защищаватъ отечеството отъ неприятели, да има съ какво да се облѣкѣтъ, да има съ какво да се нахранѣтъ и, въ сжщото врѣме, да има какво да имъ се даде въ ржцѣ да се биждѣтъ.

Така щото, г-да народни прѣдставители, не можъ освѣнъ да искажъ своето удобрѣние и за прѣдставенитѣ доклади отъ страна на разпитѣ докладчици на комисията. Взеи общо цифритѣ така, както ги прочетохъ, получаваме едно намаление отъ 10,090.000 л. Да кажемъ, че не сж 10,090.000; нека се получи намаление отъ 6—8 милиона, то е достатъчно. Че таква едно намаление, г-да народни прѣдставители, е възможно и въ сжщото врѣме налѣжаще и трѣбва да стане, вие всички съзнавате. Нашата страна, г-да народни прѣдставители, е страна земеделческа, е страна скотовъдска; по-голѣмата частъ отъ нашитѣ данѣци се взиматъ отъ земеделческото население; по-голѣмата частъ, или всички прѣвки джиджии, теждѣтъ върху земеделческото население, теждѣтъ върху земеделчието и скотовъдството, и азъ мислѣхъ, че тѣзи намаления, които ще трѣбва да се направѣтъ, като отдѣлимъ една частъ за погашение и за плащане лихви на заемитѣ, които сж направени и които, може би, ще стане нужда да станѣтъ за довършване нашитѣ държавни постройки, една голѣма частъ, около 4—5 милиона лева да се отдѣлѣтъ, като се направи съ тѣхъ намаление на кадастровия данѣкъ и на беглика. Г-да народни прѣдставители. За никото не е тайна, че вѣма никждѣ земя, която да плаща джиджии повече отъ нашата. Ние всички признаваме, че деветъ десети отъ нашето население очаква прѣхраната си отъ земеделчието. Е добръ; за да може това земеделѣние да се развива, за да може да прѣхранва не само опѣзи, които го работѣтъ, но и опѣзи, които не го работѣтъ, но иматъ известни връзки съ земеделѣчитѣ,

както и да хранѣтъ опѣзи, които направяватъ държавната машина, трѣбва да му се даде възможность, трѣбва да му се даждѣтъ срѣдства да се развие. Е, какъ ще му дадемъ срѣдства да се развие, когато взимаме една пета частъ отъ стойността на земята за данѣци? Достопочтѣнниятъ Вѣлко Нейчовъ е ималъ похвалното старание да прѣдстави въ свой докладъ една сравнителна таблица, съ известни параграфи, въ които е обозначено какво плаща земята въ съседнитѣ намъ държави и въ по-далечнитѣ, и какво плаща нашата земя. При това, нека бжде забѣлѣзано, че съседнитѣ намъ държави и опѣзи по-далечни, въ имотно отношение стѣждѣтъ много по-високо и едва ли не десетъ пати по-високо. Така напр., г-да народни прѣдставители, въ Белгия на хектаръ земя се плаща 1 л. и 80 ст., въ Германия — 2 л. 60 ст., въ Австрия — 3 л. 75 ст., въ Русия, гдѣто г-нъ Габровски, като излизе на трибуната все за нежъ говори и не ѣхъ одобрява, взима отъ своя селянинъ 35 копѣйки, нѣщо около 1 л. и 5 ст. (Никола Хр. Габровски: Вие взимате 12 л.!) Въ Ромжния — 1 л. и 20 ст., а въ България на 2,300.000 хектара обработвана земя — 18,000.000 л.; значи, 8 л. близу, а съ върхнинитѣ, които сж нужди на общинитѣ, за да посрѣщатъ своитѣ нужди, както и съ върхнинитѣ, които натоварватъ окръжнитѣ съвѣти, излиза на хектаръ всичко 12 л. Азъ забѣлѣжихъ, г-да народни прѣдставители, че не сме ние виновати, гдѣто се плаща такъвъ данѣкъ; напротивъ, честъ и хвала намъ, честъ и хвала на правителството, че намалихмѣ този данѣкъ, който бѣше по-напрѣдъ 18 и повече лева на хектаръ, на 8—12. Казахъ отдѣвъ, че ние нѣма да се спремъ тукъ, че трѣбва да отидѣмъ до тамъ, за да намалимъ данѣка на земята до толкова, до колкото е той въ Ромжния, до колкото е въ други страни, подобни на нашата. Тогава, когато намалимъ нашия поземеленъ данѣкъ до толкова, бждете увѣрени, че нашето земеделѣние ще може да процвѣтѣва, ще може да се увеличава и тогава ще може да храни хемъ селянина, който го работи, хемъ гражданина и чиновника. Но тѣй, както той е сега, г-да народни прѣдставители, той е непоносимъ и, ако продължаваме така да облагаме нашия земеделѣлецъ още нѣколко години, ще дойде врѣме, когато за данѣци ще се продаватъ самитѣ земи. Това не е желателно за насъ и за самото правителство, и както отдѣвъ забѣлѣзахъ, както правителството, тѣй и народното прѣдставителство, се въодушевяватъ отъ хубавата мисль, отъ хубавата идея, да се намали този данѣкъ, и азъ бихъ желалъ частъ по-скоро да стане това намаление. А това намаление ще да стане тогава, когато стане общо намаление въ бюджета и тогава съ една частъ отъ икономитѣ да намалимъ поземелниятъ данѣкъ на нашия земеделѣлецъ.

Но не по-малко е теждѣтъ, г-да народни прѣдставители, тѣй нарѣчениятъ скотовъдски данѣкъ, извѣстенъ у насъ подъ названието „бегликтъ“. Този данѣкъ е осждѣнъ на всѣждѣ, той не се плаща никждѣ; само у насъ и въ Турция, мислѣхъ, се плаща. Може да го има въ нѣкои азиатски и африкански държави, но въ всички европейски държави не се плаща. У насъ той е останалъ наслѣдие отъ бившето

управление и сме го запазили като данък, който може да се събира от населението най-лесно. Че извънтен данък се събира много лесно, не значи че той е справедлив. Може да се събира най-лесно, но да е най-несправедлив. И моето мнение е — колкото пъти съм излизал на тази трибуна съм го казвал — че той е най-несправедливият данък и че трябва да се махне. И ако бюджетните нужди не ни позволяват още сега да го отмахнем съвършено, тази година трябва да направим намаление, както въ него, така и въ поземелния данък. Казват, че бегликът се плаща лесно. Плаща се лесно, защото се събира пръв месец Априлий и Май, когато селянинът продава агнетата, стриже овцетъ и продава вълната. Ами до като отгледа овцетъ си, за да ги остриже пролътъ, да имъ вземе вълната, или да има нѣколко агнета, колко разноси е направилъ пръв зимата? Като плати разноситъ за храната на овцетъ и като плати данъка бегликъ, за него не остава нищо.

Прочее, като свършвамъ, г-да народни прѣдставители, обръщамъ вашето най-просвѣтено внимание върху този докладъ, да го вземете подъ най-сериозно внимание и като отдадете хвала на почтенната комисия, която е сторила трудъ да изработи такива голѣми работи, да го прѣпоръчате както на правителството, тъй и на бюджетарната комисия, която подиръ нѣколко дена ще гледа бюджета. И нека онѣзи икономии, които ще може да се направятъ още въ тази сесия, да се направятъ, като се задължи правителството да прѣдстави идущата сесия онѣзи реформи, които трябва да станатъ по законодателенъ редъ; а онѣзи намаления, като върху поземелния данък, върху беглика и други, които се оказаж послѣднитъ нѣколко години много тежки, да станатъ още сега.

Ганчо Гаврийловъ: Г-да прѣдставители! Парламентарната комисия, която лани ние избрахме, за да се погрижи да направи, до колкото се може, икономии по бюджета, въ съгласие съ правителството, прѣди нѣколко мѣсеци още бѣше готова съ свой докладъ, ние вече го притежаваме и, вървамъ, всѣки отъ насъ е могълъ да го изучи и да си състави едно извѣстно понятие за тоя докладъ. Азъ, г-да народни прѣдставители, въ повечето изказани начини за въвеждане извѣстни икономии въ нашия бюджетъ, съмъ съгласенъ съ парламентарната комисия. Въ повечето съмъ съгласенъ, освѣнтъ въ нѣкои мѣста, гдѣто, по моето убѣждение, мислж, че би могло да се направи нѣщо друго и само за него остава да искажъ своитъ възгледи.

Г-да прѣдговорившитъ бѣхъ тъй добри, щото се впуснахъ да говоржъ по всичкитъ прѣдлагаеми икономии по отдѣлнитъ министерства; така щото, едва ли е нужно да отидж да се впускамъ и азъ да повтарямъ почти същото. Азъ има да забѣлжж само това, че съвършено съмъ съгласенъ съ изказаното мнение за административно раздѣление на Княжеството на ново, споредъ което раздѣление да се прѣдвиджтъ не повече отъ деветъ окржа. Признавамъ, обаче, че това раздѣление не можемъ да го направимъ по-рано, отъ когато не бѣде свършена поне централната линия, която, до колкото имамъ свѣдения, знае се, че до година ще бѣде свършена. Казахъ прѣдговорившитъ,

че чрезъ намалението на окржитъ — казва го и парламентарната комисия — ние ще достигнемъ едно значително намаление на нашия бюджетъ. Вънъ отъ това, ние съ намалението на окржитъ ще можемъ да туримъ во главъ на управлението въ тия окржи лица, много по-отговаряющи на мѣстата, които ще завзематъ, когато сега съ извънредно многото окржи, ние виждаме, че твърдѣ често попадатъ въ длжността окржни управители лица, които, тъй да се каже, не могатъ да сж на висотата на положението си, като прѣдставители на върховната властъ въ окржа, гдѣто тѣ сж назначени. Съ това, съ намалението на окржитъ, каза се още, и азъ съмъ съвършено съгласенъ, че ние ще можемъ да имаме тогава едни окржни съвѣти много по на мѣстото си, отъ колкото сж окржнитъ съвѣти по сегашното административно разпрѣдѣление на Княжеството. Знаемъ всички, че сегашнитъ окржни съвѣти, като сж тъй много окржитъ и като сж такива малки, каквито сж, не могатъ да иматъ тия срѣдства, съ които да могатъ да направятъ нѣщо повече въ окржа си, отъ колкото до сега се е направило. Бюджетитъ на тия окржни съвѣти сж много малки, и повечето отъ $\frac{1}{3}$ частъ отъ тѣхъ се израсходва за издѣрка на окржнитъ съвѣти и за издѣрка на постояннитъ комисии. Всѣки окрженъ съвѣтъ има свой инженеръ по мостоветъ, пжтищата и пр., има извѣстно число кантониери, и едва ли остава отъ цѣлия бюджетъ $\frac{1}{4}$ за направа на самитъ пжтища и мостове, когато, ако окржитъ бжджтъ голѣми, бюджетитъ ще бжджтъ тоже голѣми и общитъ разноси за поддържане на окржнитъ съвѣти, постояннитъ комисии, технически персоналъ и пр. и пр., сравнително съ приходитъ на бюджетитъ, ще бжджтъ много по-малки; слѣдователно, ще стоишъ на расположението на окржнитъ съвѣти по-голѣми срѣдства, съ които ще могатъ да направятъ извѣстни подобрѣния въ окржитъ.

По реформитъ и икономитъ по Министерството на Правосъдието ето какво има да забѣлжж: лицето, което е правило тоя докладъ, считамъ го за лице, което разбира много повече отъ менъ по тая частъ на нашето сѣдо-производство; за туй приемамъ, че много нѣща, които то тукъ излага, сж твърдѣ на мѣстото си и мислж, че то ще ни каже, и ни казва, отъ неговата дългогодишна практика въ сѣдилищата, че дѣйствително може да се уреди, да се опростотвори производството на дѣлата въ нашитъ сѣдилища, за да нѣма нужда отъ такава дълга и широка сложность по дѣлата и т. н. Въ едно нѣщо само не съмъ съгласенъ съ г-на докладчика на парламентарната комисия по Министерството на Правосъдието, именно, гдѣто той прѣдлага да стане намаление на окржнитъ сѣдилища и да бжджтъ толкова, колкото бжджтъ и окржитъ. Менъ ми се струва, че такава една реформа ще бѣде много опасна, да не кажж невъзможна; може да бѣде възможна, но ще бѣде опасна относително бързото раздаване на правосъдието. За туй, азъ мислж, че намалението на окржнитъ сѣдилища, ако би да стане съобразно или точно по числото на окржитъ, е една мѣрка, която ще ни докара много по-голѣми злини, отъ колкото полза, и добръ би било окржнитъ сѣдилища, разумѣва се, съ възможнитъ нѣкои

намаления, да се оставят толкова, колкото са и сега. Защото, не е тайна за никого, пък и не можем да го крием, че ние, българите, обичаме да се сядим. Въ нашите съдилища, по статистическите данни, които от време на време се публикуват, виждаме, че има голямо постъпление на дъла и можем да си представим, че ако се намалят, според г-на докладчика на парламентарната комисия, окръжните съдилища, съгласно числото на окръжителните дъла, които и сега тъй бавно се назначават и рѣшават, ако, напр. за едно дъло сега е нужно от 2—2½ год. без отлаганията му, при намаление на съдилищата, казвам, ще дойдем до това положение, че едно дъло ще трае 10 год. Така щото, такава мѣрка, мисля, че не може да се приложи. Още повече не трябва да се прилага тази мѣрка и за туй, защото нашите съдилища имат значителни приходи. Нѣмамъ точни данни, но слушал съм, че от съдебните мита, от завѣряване актове, приходи от нотариата, гербови марки и пр., добивани са такива големи приходи, щото почти покривали 2/3 от всичките разходи по нашето правосъдие. Така че, сравнително ние даваме по-малко от бюджета за нашето правосъдие, от колкото по другите отрасли на управлението; по-голямата част от нуждите за него разходи се плащат от съдиите, се, както казах, от гербови марки, актови права и пр., та за населението нашето правосъдие е доста скъпо. Сега, съ предлагаемата реформа — намалението окръжните съдилища — азъ се боя да не би, като сме лишени от раздаване на евтино правосъдие, да направимъ съвсѣмъ невъзможно и по-бързото раздаване на това правосъдие. По другите точки на бюджета, които се правятъ въ доклада на парламентарната комисия по Министерството на Правосъдието, азъ съмъ съвършено съгласенъ.

Съвършено съмъ съгласенъ и по икономията и реформите, които се предлагатъ и по Военното Министерство. Първото нѣщо, което има да искаме отъ нашето Военно Министерство, е, да ни дава точни бюджетите си. Отъ самото съществуване на България, вземете всичките доклади на Съзнатата Палата, ще видите какъ са склучвани военните бюджети и ще намерите, че най-нередовните, най-неточните бюджети са били тия на Военното Министерство. Отъ точността на бюджета, ние всѣкога и всѣко Народно Собрание, което ще бъде подиръ насъ, ще може да знае за какво се харчатъ сумите, които се разрѣшаватъ отъ Народното Собрание, за да се похарчатъ по военното ведомство. Много нѣтъ, и при всѣки единъ бюджетъ, ние сте сѣбичали, напр., толкова едно нѣщо: „за передвижения на войски и разни командировки еди колко стотини хиляди лева . . .“. Естествено е, че който и да е, като прочита така редактиранъ тоя параграфъ въ бюджета, ще си помисли, че една сума, напр. отъ 300.000 л., за передвижение на войски съ разните командировки, не може да бъде много, и всѣки ъ приема безъ всѣка забѣлжка; но ако бждатъ специфицирани тия суми и се покаже нагледно колко са за передвижение на войски и колко за командировки на офицерите, ще видимъ тогава, кждѣ отиватъ тия пари, ще видимъ, че тѣ отиватъ повечето за командировки. Азъ всѣкога съмъ мислил,

че тия суми, когато има передвижение на войски отъ едно мѣсто на друго, или же има нѣкакви маневри, може би, ще са необходими въ такъвъ размѣръ; обаче, когато нѣма тия нѣща, сумата за передвижение на войски отива всецѣло за командировки на офицерите, щомъ тѣ така изедно са поставени въ бюджета, както това до сега е ставало. Друга щѣше да бъде работата, ако сумите за „предвижение на войски“ са отдѣлени отъ сумите „за командировките на офицерите“. Тогава, именно, щѣше да се знае за какво колко са харчени. Ето защо е необходимо нужно, както и парламентарната комисия предлага, да се иска, щото бюджетътъ на Военното Министерство да бъде по-точно и по-специфицирано представляванъ.

Азъ съмъ съвършено съгласенъ за направяние известни реформи и икономии по Военното Министерство още и отъ точка зрение на това, че г-да комисарите отъ парламентарната комисия са се снабдили и са се ръководили по това съ известни данни, взети отъ разните армии, споредъ които данни, ние можемъ, макаръ и невоенни, да правимъ своите заключения, че е възможно и у насъ това. Разумѣва се, че военното искусство не е наша специалност, но отъ опова, което четемъ за другите държави, можемъ да правимъ заключение, че може това дѣло да стане и у насъ, защото военното искусство е по-старо въ другите държави, отъ колкото у насъ. Отъ свѣденията, които са приложени тукъ, въ разните при доклада таблици, виждаме, че нашата войска, сравнително съ населението, е много повече, отъ колкото въ всѣка друга държава. По свѣденията, които парламентарната комисия излага въ свои доклади, намиратъ, че ние по числеността на войската вървимъ втори подиръ Россия, споредъ приходите на бюджета си. Комисията, като прави разни сравнения, дава мнѣние, съ което и азъ съмъ съгласенъ, че ние не трябва да харчимъ повече отъ 1/4 частъ отъ приходите на бюджета за военни цѣли. Азъ съмъ съвършено съгласенъ съ заключението на комисията, относително тоя въпросъ. Ние трябва да направимъ това и да дадемъ толкова, колкото нашиятъ приходенъ бюджетъ позволява, а пъкъ военните да направятъ това, което може да се направи съ туй, което може да се даде. Разумѣва се, че е работа на военните да могатъ, съ срдствата, които нашиятъ бюджетъ може да даде, да разполагатъ и тѣ за уреждането на нашата армия. Уреждането на армията не е наша работа, и ние нѣма да се бъркаме въ това на военните, но уреждането на бюджета е наша работа и ние трябва да направимъ всичко, което е нужно, за да бждемъ финансово уредени и бюджетътъ ни уравновѣсенъ. Ако нашите комисари казватъ, че 1/4 частъ отъ приходите на общия бюджетъ е достатъчна за нашата армия, и то като взематъ за основа известни цифри и данни отъ другите армии, азъ не мога, освѣтъ да се съглася съ тѣхното мнѣние, още повече, че ние трябва да направимъ това, което нашиятъ срдства позволяватъ. Ние имаме нужда да направимъ това, защото сме държава малка, държава слаба и още въ началото на своето икономическо развитие и подобряние. Ние имаме нужда да правимъ още много работи и по другите

отрасли въ нашия икономически животъ, та трѣбва да отивама съ известна смѣтка. Азъ съмъ съвършено съгласенъ, че офицерскитѣ заплати въ България, особено отъ чина майоръ на горѣ, трѣбва да се приравнятъ къмъ заплатитѣ, които комисията ни показва, а именно съ заплатитѣ на офицеритѣ въ Белгия. Ако въ Белгия, която въ всеко отношение стои по-високо отъ насъ и е несравнено по-богата, могатъ офицеритѣ да бждатъ издържани съ посоченитѣ въ доклада заплати, то мисля, че можемъ да направимъ това нѣщо и ние, макаръ, че би трѣбвало да се сравняваме не съ Белгия, а съ Сърбия. Споредъ свидѣнията, които дава парламентарната комисия, излиза, че само отъ тамъ, отъ приравнението на заплатитѣ, може да стане една икономия отъ 300.000 л., безъ да бутаме контингента на войската, безъ да бъркаме въ нейното разпрѣдѣление и пр.

Второто нѣщо, което бие въ очи и което се види въ таблицата, е това, че въ Военното Министерство прѣзъ 1894 год. е имало 46 души офицери нестроеви, а сега прѣзъ 1898 год. — 77 души; значи, сега има 31 офицери повече за извършване една и същата работа — не може да се мисли другояче — която прѣди е вършена съ 46 души. Ако туримъ едно на друго по 6.000 л. годишно, че се плаща на всеки офицеринъ, излиза една сума отъ 186.000 л., натоварени съвсѣмъ излишно на бюджета. Съ унищожаванieto на тази излишностъ, съ махването на 31 офицери, които сж повече, може да се направи една икономия отъ 186.000 л., безъ да се направи никаква военна организация. Тия икономии, както и ония, които прѣдговоривахитѣ господа изброихъ и казахъ, че сега могатъ да се приложатъ, понеже не се изисква особено или ново законоположение, азъ съмъ на мнѣние, че могатъ да се направятъ още тая сесия отъ бюджетарната комисия.

Другитѣ съкращения и икономии, като напр. отъ намаляването на окръжитѣ, отъ прѣобразуването на учебното дѣло и пр. и пр., които сж свързани съ известни законодателни мѣрки, за които трѣбва да бждатъ приготвени и издадени известни закони, че тогава чакъ бюджетътъ да се направи споредъ тѣхъ, азъ мисля, че сега вече не можемъ направи нищо, защото нѣмаме физическа възможностъ.

Азъ, г-да прѣдставители, слѣдъ тия бѣлѣжки, които направихъ, считамъ, че нѣма повече какво да кажж, защото, ако кажж още нѣщо, ще повторж казаното отъ другитѣ г-да народни прѣдставители; та затова моля да се вземжтъ въ внимание всичкитѣ възможни за изпълнение наши бѣлѣжки. Слѣдователно, онова, което е възможно да се направи сега, което не е свързано съ известни законодателни мѣрки и което не съществува по силата на известни закони, ние можемъ да го направимъ сега, при гласуването на бюджета, и прѣпорѣчвамъ да се направи; а тъй колкото за другитѣ нѣща, за които се изисква известно врѣме и известни условия, за да се направятъ, азъ съмъ напълно съгласенъ да се вземжтъ въ внимание отъ правителството, за да ги направи. Това е моето мнѣние по доклада на парламентарната комисия.

Василъ Ив. Димчевъ: Г-да прѣдставители! Първата дума, която трѣбва да кажемъ сега по случай разискването доклада на парламентарната комисия, е да искажемъ своето уважение и благодарностъ къмъ г-да членовѣтъ на парламентарната комисия, за гдѣто сж изпълнили твърдѣ добросъвестно своята мисия, като сж дали на Народното Собрание единъ докладъ, който е резултатъ на дѣйствителна дѣятелностъ, на подробно изучаване организацията на страната, и то въ единъ такъвъ късъ периодъ отъ врѣме.

Изобило погледнжтъ докладътъ на парламентарната комисия, нѣма освѣтъ да се каже, че това е едно хубаво дѣло. Но по-важното, по-интересното днесъ не е това, което заслужава да кажемъ въ честъ на комисията. Ние виждаме, че комисията е имала доблестъта, не само да намѣри и посочи важнитѣ реформи и икономии въ управлението, но и да ги удостовери съ подписитѣ на членовѣтъ си. Съ туй тя си заслужи честъта и ние днесъ ѝ ѣ отдаваме. Но, споредъ мене, по-важното и по-интересното е: да ли ние ще бждемъ толкова доблестни да изпълнимъ тия реформи, които прѣдлага комисията. И по-важно и по-интересно ще бжде, когато ще се говори за ония нѣща отъ тоя докладъ, които сж усвоени отъ правителството и отъ Народното Собрание, и когато ще се обсъжда до колко и какъ сж тѣ разбрани и рационално приложени. Сега повече умѣстно е да обсъждаме: да ли можемъ да приложимъ въ дѣйствиe всичкитѣ реформи, прѣдвидени въ доклада, по такъвъ начинъ, щото туй прилагане на реформитѣ да не причини едно стѣснение въ страната. Защото, г-да прѣдставители, най-полезната икономия и реформа е тая, която, като се направи, да не побърка на реда въ страната и да не допаса известно стѣснение въ неж. Лесно е да се направи една смѣтка, че, ако се залочи или унищожатъ това и това, ще да се добие такава и такава икономия; но, когато ще се прави тая смѣтка, трѣбва да се вземе прѣдъ видъ, какъ ще се приложи и какво има да излѣзе и хубаво и лошаво отъ неж.

Азъ мисля, г-да прѣдставители, че сега, ако искаме да вземемъ едно рѣшение по доклада на парламентарната комисия, можемъ съ малко думи да го подобримъ и да го прѣпорѣчаме на бюджетарната комисия или въобще на народното прѣдставителство и правителството, щото при бждицата имъ дѣятелностъ да го иматъ като настолна книга, и при гласуването на всички закони и бюджети да се взира въ ония реформи и мѣроприятия, които се прѣдвиджтъ въ тоя докладъ. Но, ако искаме да влѣземъ въ обсъждане реформитѣ и мѣроприятията, посочени въ тоя докладъ, тогазъ, за да бжде оцѣнката ни пълна, струва ми се, ще трѣбва да започнемъ отъ причинитѣ, които сж извикали мисълъта за тия реформи; защото, като знаемъ причинитѣ, ще можемъ тогава да обсъждаме по-основателно положението, до което е дошла страната; ще знаемъ отъ какво произтича това положение, и тогава по-основателно ще разпелимъ върху срѣдствата и мѣрките, които се прѣдлагатъ за отстранението на лошитѣ послѣдствия, исходящи отъ това положение. Споредъ мене, г-да прѣдставители, причинитѣ, главнитѣ причини, които озадачихъ

народното прѣдставителство минѣлата година, при разглежданieto на бюджета, за да помисли да направи нѣкои реформи, сж умножението на длѣжноститѣ и усложнението организацията на управлението по разнитѣ вѣдомства, което прави отъ година на година да расте повече и повече расходната частъ на бюджета.

Това мое мнѣние е доста вѣрно, г-да прѣдставители, и за да бѣдж повече убѣдителенъ, ще ви посочя на факти и примѣри. Най-напрѣдъ ще ви посочя на вѣдомството на Народното Просвѣщение. Какво станж, слѣдъ като станж освобождението на България, по туй вѣдомство? — Знаете всинца, г-да прѣдставители, че прѣди освобождението, у нашия народъ бѣше се дълбоко вкоренила идеята за самообразованието; тогазъ отъ него до висока степенъ се разбираше ползата отъ образованието и всички български общини съ послѣдни срѣдства отваряхж и поддържяхж училища. Тогазъ много отъ училищата можахж да се поставятъ на такава степенъ, щото, ако се сжди по успѣхитѣ на излѣзлитѣ отъ тѣхъ ученици, тѣ и сега могатъ да служатъ за примѣръ. Слѣдъ освобождението, Конституцията каза, че народното образование, първоначалното, ще се раздава безплатно. Злоупотрѣби се, г-да прѣдставители, съ тоя хубавъ принципъ въ Конституцията: разбра се, че никой български гражданинъ не е вече длѣженъ да се грижи за поддържанieto на училищата; захванж да се очаква всячко да дохожда отъ държавата. Като че ли не можеше да се направи тая смѣтка, че, ако хазната харчи отъ държавнитѣ срѣдства за образованието, тя нѣма други нѣкои източници, освѣнъ това, което се събира отъ населението. Не се присмѣтнж това. Защото се рѣче, че държавата ще дава за поддържане на училищата, захванжж да се надпрѣварватъ общинитѣ за откриване на повече и повече училища и тѣзи послѣднитѣ се бързо и неравномѣрно умножихж. Бюджетътъ на Министерството на Народното Просвѣщение отъ 2—3,000,000 л. въ първитѣ години, отиде къмъ 8,000,000 л. Ние имаме сега гимназитѣ до такава степенъ умножени и усложнени, щото, когато видите да излиза отъ една гимназия персоналтѣ, ще се почудите какъ е възможно да има такъвъ голѣмъ персоналъ въ тия учреждения. И очевидно е, наистина, че е възрасълъ тоя персоналъ до такава степенъ, щото сега е достигналъ до максималния си размѣръ въ тия учреждения. Но нека кажемъ важното, какъ порастнж и се умножи тоя персоналъ по вѣдомството на Народното Просвѣщение? — Рѣче се веднажъ, че трѣбва да имаме учители за всѣкаквито училища, отъ гдѣто и отъ когото се поискаше откриванieto имъ, и ние ги намирахме, назначавахме ги и ги възведохме въ степени. Ние не сме съобразили, че откриванieto на училищата трѣбва да става постепенно и равномѣрно съ силитѣ и срѣдствата на общинитѣ; ние не съобразихме, че откриванieto на тѣзи училища трѣбва да става съ смѣтка на количеството и качеството на учителския персоналъ. Не, ние откривахме и развивахме училищата безъ да смѣтаме, че нѣмаме подготовенъ достатъчно персоналъ и, като се испрѣчиваше нуждата за учители, какво направихме? — Ние истеглихме отъ масата на народа всички по-добри подготовени сили и ги направихме

учители. Но, слѣдъ измипуванието на нѣколко врѣме, какво започнж да става? — Свършилиятъ въ педагогическитѣ и висши училища съ специално образование хора захванжж да искатъ мѣста. Тѣ заслужавахж прѣдпочитание, защото ще сж повече полезни отъ първитѣ. Мжчно бѣше да имъ се отказва. Захванжж и тѣмъ да се даватъ мѣста. Но персоналтѣ бързо се умножаваше и захванж да се мисли за ограничаванieto му въ туй умножение. Прѣдвидѣ се цензъ по-строгъ съ държавенъ испитъ. Слѣдъ прилаганieto на тази мѣрка испѣтнжж признацитѣ, обнаружаващи първитѣ грѣшки. Случи се, че едни и смѣци другари, които вървѣли до едно мѣсто на едно, раздѣлили се въ двѣ направления: единиятъ се отказалъ да слѣдва учение и отишълъ, та постѣпилъ учитель, другиятъ искалъ да добие солидно образование, за да бѣде по-сигуренъ въ попрището си, и отишълъ да се учи. Слѣдъ нѣкоя година послѣдниятъ свършва университетъ, дохожда и иска да стане учитель. Той заварва първия си другаръ първостепененъ учитель въ нѣкоя си гимназия, а него го назначаватъ волнонаемъ, съ много по-долна заплата и го каратъ да държи държавенъ испитъ. Туй е слѣдствие отъ много бързото и неправилно развитие на учебното дѣло и то поражда негодувание и роптание въ срѣдата на учителския персоналъ. Но по-нататѣкъ слѣдватъ да дохождатъ лицата, които легално свършватъ образование и иматъ степенъ на подготовени педагози, които иматъ степенъ на академиисти, и искатъ да постѣпятъ за учители, но мѣстата попълнени. Какво трѣбва да направимъ сега? — Трѣбва да исхвърлимъ всички ония, които взехме по-напрѣдъ, и съ това да умножимъ пролетариата. Мисли се, че е врѣме да се тури граница, като се опрѣдѣли щатѣтъ и часоветѣ въ училищата. Азъ не отстъпямъ и не казвамъ, че не трѣбва да направимъ това, но искамъ да ви кажж какви ще бѣждѣ слѣдствитѣ отъ това, та да вземемъ подъ внимание и тѣхъ. Азъ ви казвамъ, че тая мѣрка, приложена напълно, ще хвърли на улицата много български граждани, които сж повече почтени и събудени хора, и ще ги накара да укоряватъ тия, които докарахж работата до туй положение, които ги взехж по-напрѣдъ за учители и имъ отнехж едно правилно, прѣдприето отъ тѣхъ положение въ живота, и ги турихж въ едно друго положение, и послѣ ги оставятъ на пята.

Сетивъ, да ви кажж друго едно зло отъ бързото и неправилно развитие на учебното дѣло. Съ това ние убихме и унищожихме традицията и искоренихме съзнанието на българскитѣ граждани, че трѣбва да се стремѣтъ самички къмъ образование. Хвърнжж онова съзнание въ народа, че трѣбва да си поддържа училищата и по мимо срѣдствата на държавната хазна. Днесъ като слушатъ, че министерството кроило, щото половината отъ расходитѣ за училищата да се плаща отъ държавата, а половината отъ общинитѣ, едно всеобщо брожение, едно всеобщо вълнение произлиза, като казватъ, че общинитѣ не сж въ състояние да поддържатъ училищата. Тѣзи общини, които по-напрѣдъ сж поддържали сами училищата си, днесъ дохождатъ и негодуватъ, когато имъ се оставя половината да плащатъ. Но коя е причината на това, г-да прѣдставители? — Причината

е тази, че вѣдомството на Министерството на Просвѣщеніето е допустило едно неравнопѣрно, едно неправилно развитие на учебното дѣло, безъ да съзнае, че е погрѣшно да се правятъ такива скокове въ периода на еволюцията. Ние не чакахме да се подготвятъ по легаленъ начинъ и дойдѣтъ лица, способни за учители; не чакахме да отворимъ училища където подобава и каквито подобава и за туй толкозъ ги умножихме. И днесъ ще видите, че ако оставимъ общинитѣ да поддържатъ училищата си, трѣбва да дадатъ най-малко половината отъ бюджетитѣ си, за да плащатъ на учителитѣ. И справедливо е да негодуватъ. Коя е причината? — Причината е тази, която показахъ, но за всѣки случай не сж виновни за неж общинитѣ. Туй е аномалностъ. Ако вземемъ България като тѣло, ще видимъ, че тя не расте правилно, за да живѣе, а нѣкои нейни органи се развиватъ на счетъ на другитѣ. Главата, напр., расте по-много и полетка-легка става извънмѣрно голѣма, а рѣцѣтъ и краката се истощаватъ и оставатъ малки. Тя ще представлява тогава едно нездраво и неправилно тѣло — едно джудже.

Г-да народни прѣдставители! Другъ примѣръ ще ви покажъ все по тази тема. Да вземемъ военното вѣдомство. По това вѣдомство, г-да народни прѣдставители, безъ да се гледа: да ли служащитѣ иматъ примѣрно заслужаване въ всѣкое отношение за повишаване, както това става въ другитѣ армии на свѣта, ставали сж въ галопъ едни бързи повишения въ чиноветѣ. Въ единъ късъ периодъ на врѣме, изникнахъ у насъ почти до най-високото стѣпало въ военното вѣдомство толкозъ много хора, щото днесъ щатѣтъ, какъвто е по организацията на нашата войска, се почти попълни и подиръ тѣхъ дойдохъ други, които, слѣдъ като сж свършили легално военното образование, слѣдъ като сж изслужили толкова години, за да достигнатъ до прѣдѣла за тѣхното повишение, и слѣдъ като издържали прѣдвиденъ нѣкакъвъ испитъ за щабъ-офицерски чинъ, стоѣтъ нѣколко години, за да дойдѣтъ на по-високо мѣсто. Но не могатъ да получатъ повишение повече за туй, защото повишението прѣди тѣхъ не е вървѣло нормално. Това е единъ факторъ, една причина, която постоянно бърка — ако не можъ да кажъ нѣкоя по-силна дума — разрушава морала, разрушава дисциплината въ войската. Днесъ по-долнитѣ чинове, когато гледатъ хора, които стоѣтъ по-низко по образование, съ по-малки познания и по-слаба подготовка въ военното искусство, стоѣтъ отъ много врѣме на по-високи чинове, негодуватъ противъ тѣхъ. Тѣ често имъ налагатъ да правятъ нѣща дребнави, а изпускатъ други по-важни и полезни. Тѣмъ туй е възмутително и захващатъ съ мъжа да се покоряватъ на рода, на дисциплината и да мълчатъ. Туй затайване на роутание отъ хора подготвени да завзематъ прилични мѣста е една язва въ нашата войска. Макаръ, че туй не може още да се проява въ по-осезателенъ начинъ, но който вникне въ работата, може да е разбралъ това. Една грѣшка е била на това вѣдомство, гдѣто сж ставали тѣзи бързи повишения въ чиноветѣ. Покойниятъ Стамболовъ, като го почитали: защо повишавате тѣ безразборно офицеритѣ, казвалъ: ние ги повишаваме, за да се отървемъ по-скоро отъ тѣхъ. Но крива е била неговата смѣтка, защото, ако днесъ

се вземе една бърза мѣрка и се хвърлятъ на улицата, тѣзи хора, стояли на таква високо положение, когато излѣзатъ отъ тамъ съ авторитета, който сж подучили, ще станатъ силна опозиция на организацията. (Атанасъ А. Буровъ: Та какво отъ това?) Малко ни врѣди, ще кажѣтъ нѣкои, ако възнегодуватъ известни лица отъ обществото, за гдѣто се правятъ реформи. Да, но не е справедлива тази реформа, ако не е направена както трѣбва. Не сж виновни тѣзи, които държавата е искарада на тази степенъ, а сж виновни тѣзи, които сж ги искарали; защото тѣ сами не искажъ да достигнатъ днесъ до тази степенъ, та това да даде основание да ги исхвърлятъ днесъ на улицата, и то, когато тѣ още могатъ да работятъ. Трѣбваше да се чака легално да дойдѣтъ на степенъ, която заслужаватъ, та тогазъ да се повишаватъ, и ако вървѣше работата тѣй, нѣмаше да се лява днесъ този скокъ или прѣломъ — както щете го нарѣчете — въ нарежданieto на военното вѣдомство, и нѣмаше да имаме никакви мъжнотии сега, когато искаме да внесемъ една реформа, каквато подобава въ това вѣдомство.

Друга една причина, която произвежда недоволство и негодувание измежду срѣдата на народа противъ военното вѣдомство отъ туй бързо повишение, е тази, че другитѣ на военнитѣ по другитѣ вѣдомства стоѣтъ много назадъ. Военнитѣ изникнали на най-висока степенъ да получаватъ голѣми заплати, а пъкъ тѣхнитѣ другари по другитѣ вѣдомства стоѣтъ на такава степенъ, че се брожатъ 3—4 пѣти по-низко. Напр., двама души трѣгяхъ на еднаква възраст да се учатъ: единиятъ влиза въ Военното училище, а другиятъ отива въ гимназия или висше училище въ Европа да свърши. Онзи, който е свършилъ въ Европа, не може да получи днесъ 200—300 л. заплата, а неговиятъ другаръ, който е свършилъ Военното училище, получава 800—1.000 л. на мѣсець! Туй справедливо негодувание е извикано вслѣдствие на туй, че аномално е отивало развитието и повишението по военното вѣдомство у насъ.

Другъ примѣръ по същата тема. Говори се, г-да народни прѣдставители, за намаление на окръжитѣ. Ще ви кажъ, г-да народни прѣдставители, че, споредъ разнитѣ установления, въ тѣзи окръжни управления сума хора сж свързали своето положение и поминѣка си. Така щото, когато се иска да се направи една реформа за намаление на окръжитѣ, трѣбва да се знае, че това нѣма току-тъй лесно да мине помежду населението, като една мѣрка въсприета като много цѣлесъобразна, а това ще произведе сътресение въ страната, защото ще остави на страна, ще лиши отъ условията за животъ много хора, които сж свързали положението и поминѣка си съ тѣзи управления. Може би ще ми кажете, че това е едностранчивъ възгледъ. Но, г-да прѣдставители, азъ взехъ думата не да ви казвамъ, че тѣзи реформи, които прѣдлага парламентарната комисия, сж неосмѣствими, ами защото се говори отъ г-да ораторитѣ само за добритѣ страни на реформитѣ, та ми се струва, че ние трѣбваше да вземемъ и обратната страна и, когато ще прилагаме реформитѣ, да бѣдемъ малко по-внимателни. Ще трѣбва, г-да прѣдставители, по отношение на окръж-

зитѣ, да си приготвимъ единъ теренъ зарадъ това нѣщо; трѣбва по-напредъ да узрѣе този въпросъ въ обществото; трѣбва всички закони да се съобразятъ, да се съгласятъ съ тази реформа; трѣбва децентрализацията да се започне отъ по-рано; трѣбва прѣди да дойде едно рѣшение, единъ законъ, съ два или три члена, че България се раздѣля на толкозъ и толкозъ окрѣжи, да се направятъ много други работи; трѣбва да се опростотвори управленето, или пъкъ да се направи, щото населението по-лесно да се спознава съ служащите въ околията, по-малко нужди да изникватъ да се спознаватъ съ тѣхъ чиновниците и управленията въ окрѣжа; да има органи посредствени между управлението и населението, които по-лесно да се спознаватъ, за да не тикатъ всеки пъкъ и за всичко да отива населението въ центроветѣ. Всички, обаче, тия работи трѣбва да се въведатъ постепенно въ цѣлата система на закония у насъ, та слѣдъ туй лесно ще бѣде приспособлението на Закона за административното разпредѣление у насъ. Но прѣди да стане това, помнете, г-да прѣдставители, че нѣма току-тъй ласкаво да се посрѣщне нашето рѣшение.

Увѣренъ съмъ, г-да прѣдставители, че въ този докладъ на парламентарната комисиия има три най-важни реформи, които трѣбва съ всичко то сѣ внимание да обсъдимъ. Първата реформа е по народното просвѣщение. Имайте прѣдъ видъ, г-да прѣдставители, че измѣнитѣ гольмо количество хора изъ народа, които сѣ били доста подготвени и способни за своята работа, за да приготвятъ, да усигурятъ своето съществуване, и които сѣ били повикани за учители, сега, тия хора, като ги намѣрваме въ туй течение, като ги намѣрваме всички служащи по вѣдомството на народното просвѣщение, вслѣдствие на тая реформа, ние ще ги оставимъ на пѣти. Това е едно.

По военното вѣдомство, трѣбва така също да бѣдемъ внимателни. Азъ ще ви кажъ, че за приеманieto на реформата въ такава смисълъ, каквато говорихъ г-да ораторитѣ: Папанчевъ, Гавриловъ и Добриновичъ, а именно за намалянията на заплатитѣ, тия икономии, не сѣ толкозъ важни и съществени. Реформата въ военната организация за персонала ще е повече полезна за бюджета. Съразмѣрното опрѣдѣляване числото на офицерството въ управленията и частитѣ, подраздѣляването на чиноветѣ и заплатитѣ имъ въ тия части и, слѣдъ това, повишенията да ставатъ на открити вакансии. Сега едно нѣщо е за забѣлѣжаване, а именно: отъ година на година излизатъ по стотина души ученици въ младши офицерски чинъ отъ Военното училище, и тия хора всѣка година влизатъ въ армията, и ми е много чудно, какъ се върти тази работа, когато гледаме, че отъ нѣкои и друга година не увеличаваме бюджета на Военното Министерство, а на тия, които всѣка година постъпватъ, намѣрва се да се заплаща. Тукъ има една тайнствена работа, която би трѣбвало да вникне човѣкъ въ упражнението на военния бюджетъ, за да може да намѣри, въ що се състои тая тайнственостъ. Азъ не съмъ си далъ наистина трудъ да ѣмъ намѣржъ, но въ всѣки случай, за менъ остава твърдѣ загадочна. Разумѣва се, тия нѣща, които говоримъ тукъ, говоримъ ги зарадъ туй, защото ние прѣд-

ставяваме народа, въ който се е сформирувало едно желание, да се обърне по-голѣмо внимание върху военния бюджетъ, и да се намали; ние това го слушаме всѣки денъ и го слушаме толкозъ много и отъ всѣкъдѣ, щото, като че ли и атмосферата у насъ е заражена съ туй желание. Сега, азъ не знамъ, до колко е туй справедливо до крайностъ, но не ще да е току-тъй това мнѣние, образувано въ нашето общество. Защото, ако този и онзи е гешефтаръ и полицейски избраниетъ, всички, обаче, не сѣ такива. Ние отъ цѣлъ народъ слушаме: военниятъ бюджетъ да се намали, военниятъ бюджетъ да се намали! Азъ не мога да допусна българскиятъ народъ да бѣде пристрастенъ; да иска неговитѣ синове, които защитаватъ отечеството му, които полагатъ своя животъ за неговата свобода и независимостъ, да се хвърлятъ безъ причини на улицата. Тукъ има нѣщо, но то трѣбва да се изучи добръ и тогазъ да се приложи реформата. Тази реформа внимателно и дълбоко трѣбва да се изучи и тогазъ да се приложи, за да се не донесе деморализация и сътресение въ страната и да не се пакостно отрази на реда въ нежъ! Скъпото това, г-да народни прѣдставители, е и за административното дѣление.

Като съберемъ тия три реформи: първата по вѣдомството на народното просвѣщение, втората по вѣдомството на войската и третата по вѣдомството на администрацията, ние има да правимъ голѣми съкращения въ персонала. (Найчо Цановъ: Какво е Вашето заключение?) За туй, ние ще трѣбва по-добръ и по-внимателно да се вгледаме въ тия прѣдлагани реформи, за да не се донесе сътресение въ страната. Защото, трѣбва да се помни, че ако има кой да опѣнява нашето дѣло право, съзнателно и справедливо, той ще да дойде да каже, че когато сме разрѣшавали тия въпроси, не трѣбваше да ни излиза изъ прѣдъ видъ и тая страца на въпроса.

Пита ме единъ отъ задъ менъ стоящитѣ тукъ: какво е моето заключение. (Найчо Цановъ: Това съмъ азъ!) Ще му кажъ. Моето заключение е таково: Правя прѣдложение: първо, народното прѣдставителство искава уважение къмъ труда на почитаемата парламентарна комисиия, че доста съвѣстно е работила, доста трудъ е положила и рационални работи е прѣдставила. Това първо. Второ, бюджетарната комисиия, и всичкитѣ г-да народни прѣдставители, и правителството да вземжъ, като настолна книга, доклада на парламентарната комисиия, и при всѣки законъ, главно при разглежданieto на бюджета, още въ тази сесия всичко да се направи, каквото може да се направи, като се обсъжджъ и добритѣ и лошитѣ страни на въпроса. Сега да се впуцамъ въ подробности, както направихъ нѣкои отъ почитаемитѣ г-да оратори, ще бѣде излишно, защото ще бѣде утомително за васъ, тѣй като ще може всѣки отъ насъ да говори, когато, при гласуването на бюджета и при разнитѣ закони, дойде редъ и мѣсто да се приеме онова, което прѣдлага парламентарната комисиия. Сега да вземжъ да перефразирамъ цѣлия докладъ на парламентарната комисиия и да казвамъ това и онова да се приеме, туй ще бѣде безмислица, защото, ако сега рѣшимъ да

разгледаме доклада, не можемъ да рѣшаваме, че това и това трѣбва да се приеме, защото тѣзи нѣща трѣбва да се вмъкнатъ въ различнитѣ закони. Когато дойде да се разглеждатъ тия закони, особено бюджетътъ, докладътъ на парламентарната комисиия трѣбва да бѣде ръководителъ. Тѣй щото, на край, съ петъ думи може да се резюмира моето предложение, което се заключава въ това: Да приемемъ, щото, когато има да разглеждаме законитѣ и когато има да разглеждаме бюджета, докладътъ на парламентарната комисиия винаги да бѣде взимащъ прѣдъ видъ. (Раконлъскания. — Гласове: Искерпанъ е въпросътъ!)

Маню Бояджиевъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Азъ бѣхъ искалъ думата и съмъ готовъ да говоря; но прѣдъ видъ, че времето е напреднало, и прѣдъ видъ на това, че слѣдъ менъ има да говорятъ още нѣколко души, а слѣдъ туй ще има да се чуятъ и възгледовѣ на правителството, азъ, прѣди всичко, правя прѣд-

ложение да се отложатъ по-нататъшнитѣ дебати по този докладъ за утрѣ. (Гласове: Прието!)

Прѣдсѣдателствующий Христо Ивановъ: Г-да народни прѣдставители! Съгласно съ Правилника, Събранието има право, слѣдъ 5 часътъ вечеръта, да рѣшава: да ли да се продължатъ дебатитѣ по извѣстенъ въпросъ слѣдъ туй време, или не. Г-нъ Бояджиевъ прави предложение, да се прѣустановятъ днесъ дебатитѣ по доклада на парламентарната комисиия и да се отложатъ за слѣдующето заседание. Моля ония г-да прѣдставители, които сж съгласни съ предложението на г-на Бояджиева, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

На дневенъ редъ за слѣдующето заседание ще имаме продължение на дебатитѣ по доклада на парламентарната комисиия и докладъ отъ разнитѣ комисиия.

Днешното заседание се закрива.

(Затворено въ 5 часътъ и 20 минути вечеръта.)

Прѣдсѣдателъ: Д-ръ Георги Янколовъ.

Подпрѣдсѣдатели:

{ Христо Ивановъ.
Петко В. Горбановъ.
Георги Губидѣльниковъ.

Секретари: { Петръ Папанчевъ.
Жеко Ив. Жековъ.
Петръ К. Бобчевски. Секретари:
Лука Братановъ.
Никола Ив. Козаровъ.

{ Иванъ М. Лиловъ.
Иванъ Пецовъ.
Стефанъ Ивановъ.
Георги Н. Юруковъ.
Василъ Ив. Димчевъ.

Секретари: { Боби Лафчиевъ.
Христо Теодоровъ.
Георги Ив. Михайловъ.
Янколъ Донковъ.
Данчо В. Пишмановъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Хр. П. Константиновъ.